

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Väylävirasto
Trafikledsverket

Kannen kuva: Ratatekninen oppimiskeskus ROK

Verkkójulkaisu pdf (www.vayla.fi)

Väylävirasto
PL 33
00521 HELSINKI
Puhelin 0295 34 3000

Vastaanottaja
Väyläviraston rautatiejärjestelmän palveluntuottajat

Säädösperusta
RTJJ

Korvaa
Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset (Väyläviraston ohjeita 21/2022)

Kohdistuvuus
Valtion rataverkko

Voimassa
1.1.2025 alkaen toistaiseksi

Asiasanat
Rataverkko, rautatiet, osaaminen, pätevyys, turvallisuus, työturvallisuus

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Ohjeessa on täsmennetty Ratatyökoneen kuljettajan pätevyyden edellyttäviä tehtäviä. Lisäksi on tarkennettu fyysisen ja psyykkisen soveltuvuuden arviointia sekä pätevyyden ja kouluttaja- ja koulutuslaitoslupien hakuprosessia. Myös joidenkin koulutusohjelmien ennakkovaatimuksia ja sisältöjä on tarkennettu.

Väylävirasto on hyväksynyt ohjeen käyttöön 1.1.2025 alkaen.

Osastonjohtaja, tekniikka ja ympäristö

Minna Torkkeli

Rautatiejohtaja

Jukka Ronni

Yksikönpäällikkö, rautatietekninen yksikkö

Simo Toikkanen

Ohje on osa Väyläviraston turvallisuusjohtamisjärjestelmää rautatietoimintojen osalta.

LISÄTIETOJA
Simo Toikkanen

Väylävirasto

PL 33, 00521 Helsinki
Opastinsilta 12 A, 00520 Helsinki

Puhelin 0295 34 3000
Faksi 0295 34 3700

etunimi.sukunimi@vayla.fi
kirjaamo@vayla.fi
www.vayla.fi

Ohje

Väylävirasto
Trafikledsverket

LUONNOS

Väylävirasto

PL 33, 00521 Helsinki
Opastinsilta 12 A, 00520 Helsinki

Puhelin 0295 34 3000
Faksi 0295 34 3700

etunimi.sukunimi@vayla.fi
kirjaamo@vayla.fi
www.vayla.fi

Esipuhe

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset -ohjeessa kuvataan ne menettelyt, joilla Väylävirasto määrittelee ja varmistaa palveluntuottajiensa pätevyysvaatimukset. Pätevyudet ja osaamisvaatimukset koskevat myös valtion rautatiealueella työskenteleviä palveluntuottajia, jotka eivät ole Väylävirastoon sopimussuhteessa esimerkiksi kaupunkiympäristössä. Lisäksi ohjeessa kuvataan menettelyt, joilla varmistetaan pätevyysien jatkuva ylläpitäminen sekä Väyläviraston hyväksytyksi koulutuslaitokseksi hakeminen ja Ratateknisen oppimiskeskuksen toiminnan perusteet.

Tämä ohje on osa Väyläviraston rautatietointojen turvallisuusjohtamisjärjestelmää, jossa on kuvattu miten Väylävirasto varmistaa sille asetettujen tehtävien hoitamisen ja rataverkon turvallisuuden sekä miten se hallitsee turvallisuuteen liittyvät riskit valtion rataverkon haltijana. Turvallisuusjohtamisjärjestelmässä on määritelty yhteiset toimintatavat ja vaatimukset toimintaan. Tämä ohje liittyy turvallisuusjohtamisjärjestelmässä kuvatun operatiivisen toiminnan turvallisuustehtävien osaamisvaatimukseen. Ohje täydentää Radanpidon turvallisuusohjeita (TURO) palveluntuottajien pätevyys- ja osaamisvaatimusten ja työntekijöiden osaamisen varmistamiseksi vaativissa rautatiealan työtehtävissä.

Väylävirasto määrittelee minimiosaamisvaatimukset suunnitteluhankkeisiin hankinta-asiakirjoissa osallistumisen ennakko vaatimuksina. Operatiivisten prosessien, rakentamisen, kunnossapidon ja liikenteenohjauksen osalta hankinta-asiakirjoissa kuvattujen ennakko vaatimusten lisäksi on noudatettava tätä ohjetta.

Rautatietointojen turvallisuusjohtamisjärjestelmää noudattavat sekä Väyläviraston oma henkilökunta, että valtion rataverkolla toimivat palveluntuottajat sekä osaltaan rautatieliikenteen harjoittajat. Palveluntuottajien toiminta perustuu Väyläviraston ohjeisiin ja palveluntuottajan kanssa solmittuihin sopimuksiin. Rautatieliikenteen harjoittajat sitoutuvat rautateiden verkkoselostuksen ja rataverkon käyttösopimuksen kautta noudattamaan valtion rataverkon haltijan ohjeita.

Työhön ovat osallistuneet Väyläviraston useat virkamiehet.

Helsingissä xxkuussa 2024

Väylävirasto
Tekniikka- ja ympäristöosasto

Sisällysluettelo

MÄÄRITELMIÄ	7
1 JOHDANTO	9
1.1 Tausta ja tavoitteet	9
2 VALTION RATAVERKON TEHTÄVIÄ, JOIHIN EDELLYTETÄÄN KOULUTUKSIA JA PÄTEVYYKSIÄ.....	10
2.1 Koulutuksia ja pätevyksiä vaativia tehtäviä.....	10
2.2 Yksittäiset tehtävät.....	12
3 RAUTATIELIIKENTEEN HARJOITTAJILTA JA VALTION RATAVERKOLLA TOIMIVILTA YKSITYISRAITEEN HALTIJOILTA EDELLYTETTÄVÄ OSAAMINEN	13
3.1 Yleiset osaamisvaatimukset ja perehdyttäminen.....	13
3.2 Vaihtotyöhön osallistuvien osaamisvaatimukset.....	14
4 YLEISET OSALLISTUMISVAATIMUKSET	16
4.1 Ikä.....	16
4.2 Kielitaito	16
4.3 Terveystieteellinen ja psykologinen soveltuvuus.....	16
5 KOULUTUKSEN VOIMASSAOLO, TODISTUKSET JA KERTAUS	18
5.1 Hakeminen ja myöntäminen.....	18
5.2 Voimassaolo ja ylläpito	18
5.3 Yksittäiset poikkeukset.....	18
5.4 Pätevyyden peruminen	19
5.5 Oikeusturva ja toiminta riitatilanteissa.....	19
6 PÄTEVYYKSIEN JA OSAAMISEN HALLINTA	20
6.1 Pätevyyden todentaminen.....	20
7 VÄYLÄVIRASTON MÄÄRITTÄMÄT KOULUTUSOHJELMAT VALTION RATAVERKOLLA	21
7.1 Koulutusmalli	21
7.2 Peruskoulutukset ja pätevyyskoulutukset.....	21
7.3 Työpätevyyskoulutukset.....	22
8 KOULUTUKSEN TOTEUTUS	23
8.1 Osaamisen varmistaminen	23
8.2 Koulutuksen keskeyttäminen	23
8.3 Koulutustodistus.....	24
9 KOULUTUSLAITOKSET	25
9.1 Koulutuslaitokselle asetetut edellytykset.....	25
9.2 Kouluttajille asetetut edellytykset.....	26
9.3 Verkko-oppimisympäristö Eerokki	27
10 SIIRTYMÄAJAN MENETTELYT	29

LIITTEET

- Liite 1 Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Liite 2 Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)
- Liite 3 Turvamiespätevyys (T-mies)
- Liite 4 Ratatyövastaava (RTV)
- Liite 5 Ratapihaliikenneohjaajan pätevyys
- Liite 6 Liikenneohjaajan pätevyys
- Liite 7 Päälysrakennepätevyys
- Liite 8 Taito- ja maarakennuspätevyys
- Liite 9 Turvalaiteasentajapätevyys
- Liite 10 Turvalaitteiden käyttöönottotarkastajapätevyys
- Liite 11 Kunnostushitsauspätevyys
- Liite 12 Kaarijatkohitsauspätevyys
- Liite 13 Termiittihitsauspätevyys
- Liite 14 Hitsausmestaripätevyys
- Liite 15 Ultraäänitarkastajapätevyys
- Liite 16 Ratatyökoneenkuljettajapätevyys
- Liite 17 Pelastus- ja raivaushenkilöstön koulutus
- Liite 18 Koontitaulukko

Määritelmiä

EEROKKI on Väyläviraston radanpidon koulutusohjelmien sähköinen oppimisympäristö

Hallitsee on tässä ohjeessa osaamisen korkein taso. Opiskelija hallitsee, osaa ja kykenee käsittelemään työnsä kannalta oleellista tietoa.

Koulutusohjelma on oppilaitoksen tietylle alalle suunnattu opintojen kokonaisuus, jolle on määritelty tavoitteet, osaamisvaatimukset ja arviointikriteerit.

Osaa on tässä ohjeessa toiseksi korkein osaamisen taso. Opiskelija on sisäistänyt opetetun asian ja osaa hyödyntää tietoa työssään.

Radanpito Rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelu, hankinta, rakentaminen, hallinta ja kunnossapito sekä olemassa olevan rautatien parantaminen (Ratalaki 2007/110).

Ratapihalla tarkoitetaan rautatieliikennepaikan raiteistoa, laitureita ja liikenteenhoitoon välittömästi liittyviä laitteita, rakenteita sekä rakennuksia maa- ja kuorma-alueineen.

Rataverkon haltijalla tarkoitetaan Väylävirastoa taikka yksityisraiteen haltijaa, kun raide kuuluu raideliikennelain (1302/2018) soveltamisalan piiriin.

Rautatieturvallisuus on kokonaisuus, joka pitää sisällään turvallisen liikennöinnin sekä turvallisen radalla ja sen läheisyydessä työskentelyn.

ROK on Väyläviraston Ratatekninen oppimiskeskus, joka sijaitsee Kouvolassa.

Tehtäväkohtainen soveltuvuusarviointi pitää sisällään psykologisen ja fyysisen arvioinnin. Soveltuvuusarvioinnilla selvitetään henkilön soveltuvuus kyseiseen työtehtävään. Psykologisen arvioinnin tekee psykologi ja fyysinen soveltuvuus arvioidaan lääkärintarkastuksessa.

Tietää on tässä ohjeessa kolmanneksi korkein osaamisen taso. Opiskelija tietää ja on hyvin selvillä opetetusta asiasta.

Toimija on rautatieliikenteen harjoittaja ja valtion rataverkolla toimiva yksityisraiteen haltija.

Tunnistaa on tässä ohjeessa kolmanneksi alimmainen osaamisen taso. Opiskelija kykenee tunnistamaan koulutuksessa opettuja asioita työssään.

Tuntee on toiseksi alimmainen osaamisen taso. Opiskelija oppii tuntemaan koulutuksessa opetetun asiasisällön.

TURO eli Radanpidon turvallisuusohjeet. Väylävirasto julkaisee ohjeet Internet-sivuillaan <http://www.vayla.fi>

Pätevyys on tiettyyn rautatiejärjestelmän työtehtävään vaadittava osaaminen, joka saavutetaan koulutuksen ja harjoittelun avulla. Tehtäväkohtaiseen koulutukseen osallistuminen edellyttää aiemmin suoritettua alan tutkintoa ja sopivaa en-

nalta määritettyä työkokemusta sekä koulutusohjelmakohtaisesti muita edellytyksiä.

Ymmärtää on tämän ohjeen osaamistavoitteiden alin oppimisen taso. Opiskelija hahmottaa asiakokonaisuuden ja ymmärtää sen sisältämiä vuorovaikutussuhteita ja mahdollisia sekä todennäköisiä tapahtumia.

1. Hallitsee
2. Osaa
3. Tietää
4. Tunnistaa
5. Tuntee
6. Ymmärtää

Kuva 1. Tässä ohjeessa käytettävät osaamisen tasot lueteltuna vaativammasta alimpaan osaamisen tasoon.

1 Johdanto

1.1 Tausta ja tavoitteet

Väyläviraston tavoitteena on varmistaa monitoimijaympäristössä toimivien rautateiden toimijoiden pätevyyksien ylläpitäminen ja palveluntuottajien työntekijöiden osaaminen vaativissa radanpidon töissä. Tärkeimpänä tavoitteena koulutusohjelmilla ja yhteistoiminnalla Väyläviraston hyväksymien koulutuslaitosten kanssa on rautatieturvallisuuden varmistaminen ja turvallisuuskulttuurin vahvistaminen.

Väylävirasto valtion rataverkon haltijana vastaa siitä, että se asettaa osaamis- ja pätevyysvaatimukset rataverkolla Väyläviraston toimeksiannosta ja yhteistyöhankkeissa työskenteleville henkilöille ja varmistaa, että henkilöt saavat riittävän koulutuksen. Myös työturvallisuuslaki 738/2002 11 § edellyttää, että työnantaja varmistuu henkilöstönsä riittävästä pätevyydestä erityistä vaaraa aiheuttavissa töissä sekä Valtioneuvoston asetus 27.12.2001/1485 erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavista töistä velvoittaa työnantajaa terveystarkastusten järjestämiseen.

Komission delegoitu asetus (EU) 2018/762 liite II määrittelee, että Väyläviraston tulee rataverkon haltijana:

- Tunnistaa (yksilöidä) toimenkuvat, joissa suoritetaan turvallisuuteen liittyviä tehtäviä
- Määrittää turvallisuuteen liittyvien tehtävien osaamisvaatimukset (tehtävässä toimivilta vaadittavat tiedot ja taidot)
- Määrittää menettelyt turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä toimivien osaamisen ylläpitämiseksi
- Varmistaa perehdyttämiskoulutus ja todistus hankitusta pätevyydestä ja taidoista
- Osoittaa pätevyyttä omaavat henkilöt vastaaviin tehtäviin
- Valvoo, kuinka tehtäviä hoidetaan ja suorittaa vaadittaessa korjaavia toimia

Asetuksen mukaan:

- Pitää olla olemassa menettelyt sen varmistamiseksi, että kunnossapitovastuu on selvästi määritelty siten, että kunnossapitotyöpaikkojen pätevyysvaatimukset on yksilöity
- On oltava olemassa menettelyt, joilla voidaan varmistaa alihankkijoiden ja toimittajien pätevyys
- On oltava olemassa pätevyyden hallintajärjestelmä

2 Valtion rataverkon tehtäviä, joihin edellytetään koulutuksia ja pätevyysvaatimuksia

Tässä kappaleessa esitetään rataverkon tehtäviä joihin Väylävirasto edellyttää koulutuksia ja pätevyysvaatimuksia. Luettelon lisäksi on myös muita rataverkon tehtäviä, koulutuksia ja pätevyysvaatimuksia, joita voidaan esittää esimerkiksi sopimuksissa tai tarjouspyynnöissä.

2.1 Koulutuksia ja pätevyysvaatimuksia vaativia tehtäviä

Väylävirasto edellyttää ratatöissä tai rautatiealueella tehtävissä muissa töissä toimivilta **Työturvallisuuskorttikoulutusta tai vastaavaa koulutusta**, joka täyttää Väyläviraston suositukset. Myös muulla vastaavalla tavalla todistettu osaaminen työturvallisuusosaamisesta hyväksytään.

Ratatyöturvallisuuspätevyys (TURVA) edellytetään työskenneltäessä ja liikkuessa valtion rataverkolla rautatiealueella Väyläviraston tilaamissa töissä; muissa rautatiealueella tai sen välittömässä läheisyydessä tehtävissä töissä, joihin tarvitaan Väyläviraston lupa tai sopimus, sekä Radanpidon turvallisuusohjeissa (TURO) mainituissa tehtävissä. Pätevyys edellytetään myös muun rataverkon haltijan raiteistoilla silloin, kun ko. raiteistolla on Väyläviraston järjestämä ensimmäisen luokan liikenteenohjaus.

Perusteet rautatiejärjestelmästä -koulutus (Pera) on sisällytetty osaksi pätevyyskoulutuksia (pois lukien ratatyöturvallisuuspätevyys ja turvamiespätevyys). Koulutus edellytetään rakennuskonsultteina, valvojina, turvallisuuskoordinaattoreina ja rataisännöitsijöinä toimivilta henkilöiltä.

Perusteet rautatiejärjestelmästä -koulutusta ei edellytetä, mikäli henkilöllä on jokin voimassa oleva Väyläviraston myöntämä työpätevyys. Perusteet rautatiejärjestelmästä -koulutusta ei myöskään edellytetä, jos henkilöllä on vähintään viiden (5) vuoden monipuolinen työkokemus rautatiejärjestelmään liittyvistä töistä. Päättökseen työkokemuksen kattavuudesta tekee Väylävirasto. Vapaamuotoinen hakemus on osoitettava Väyläviraston kirjaamoon. Hakemuksen liitteenä on toimitettava luotettava kuvaus työkokemuksesta, esim. työtodistus.

Turvamiespätevyys (T-mies) edellytetään henkilöltä, joka toimii turvamiehenä valtion rataverkolla sekä RATSU:n laitteiston käytöstä vastaavalta henkilöltä. Turvamiehenä toimitaan turvamiestoiminnan mukaisissa tehtävissä, työkoneella tehtävän työn turvaamisessa, liikenteenohjaajana tasoristeyksessä sekä muissa erikseen määritellyissä tehtävissä.

Ratatyövastaavan pätevyys (RTV) edellytetään henkilöltä, joka toimii ratatyövastaavan tehtävissä ja vastaavat ratatyössä rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuudesta.

Ratapihaliikenneohjaajan pätevyys vaaditaan ratapihalla ratapihaliikenneohjaus tehtävissä toimivilta henkilöiltä.

Liikenneohjaajan pätevyys edellytetään henkilöiltä, jotka toimivat valtion rataverkolla liikenteenohjaustehtävissä.

Turvalaiteasentajapätevyyttä edellytetään henkilöltä, joka on sähköalan ammattihenkilö ja työskentelee turvalaitteiden kunnossapidon ja rakentamisen tehtävissä valtion rataverkolla.

Käyttöönottotarkastajapätevyyttä edellytetään henkilöltä, joka vastaa uuden tai muutetun turvalaitejärjestelmän käyttöönottotarkastuksen suorittamisesta siitä annettujen ohjeiden mukaisesti ja tekee päätöksen, että turvalaitejärjestelmä voidaan ottaa tuotantokäyttöön / luovuttaa liikenteelle.

Päällysrakennepätevyys edellytetään henkilöltä, joka johtaa työmaalla päällysrakennetöitä ja vastaa työalueen tarkastamisesta ennen liikenteelle luovuttamista. Päällysrakennetöitä ovat muun muassa päällysrakenteen rakentaminen ja kunnossapito, vaihteen säätö, vaihteen huolto ja kunnossapito.

Taito- ja maarakennuspätevyys edellytetään siltojen ja muiden taito-, pohja- ja alusrakenteiden rakentamisesta ja korjaamisesta vastaavalta **työnjohtajalta, työvaihesuunnittelijalta sekä töiden valvojalta**. Taito-, pohja- ja alusrakenteita ovat mm rautatiesillat, ylikulkusillat, pengerlaatat ja tunnelit.

Hitsauspätevyys edellytetään kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsosien hitsaus-tehtävissä toimivalta henkilöltä. Kunnostus-, kaarijatkos-, termiittihitsauksiin vaaditaan menetelmäkohtaiset pätevydet.

Hitsausmestari edellytetään päällysrakenteen hitsaus- ja ultraäänitarkastustöistä vastaavalta henkilöltä.

Ultraäänitarkastajapätevyys edellytetään kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsosien sekä niiden liitos- ja kunnostushitsien ultraäänitarkastustehtävissä toimivalta henkilöltä.

Ratatyökoneen kuljettajapätevyys edellytetään:

- Rautatiealueella kiskoilla omalla konevoimallaan liikkuvan ei-liikennöivän ratatyökoneen kuljettajalta. Näitä ovat kaksitieajoneuvot ja siirrettävät (omalla konevoimallaan liikkuvat) koneet.
- Jos kiskoilla liikkuvassa trailerissa (hinattavat laitteet, raidetyövaunut ym.), vaunussa tms. on nostolaite, työkone tai vastaava, jonka työskentelyluttuma ulottuu liikennöidyn raiteen RSU:aan, ko. nostolaitteen, työkoneen tai vastaavan käyttäjältä edellytetään ratatyökoneen kuljettajan pätevyys.

Ratatyökoneen kuljettajan pätevyyttä ei edellytetä kiskoilla liikkuvan trailerin (hinattavan laitteen, raidetyövaunun ym.) työntäjältä (työntäminen tapahtuu lihasvoimin), kun trailerissa mahdollisesti olevaa nostolaitetta, työkonetta tai vastaavaa ei käytetä. Ratatyökoneen kuljettajan pätevyyttä ei edellytetä myöskään kiskoilla kulkevan sähköpotkulaudan kuljettajalta.

Ratatyöalueella toimivan, junaliikenteeseen tai vaihtotyöhön hyväksytyyn ratatyökoneen kuljettajalta edellytetään joko lupakirja ja lisätodistus tai ratatyökoneen kuljettajan pätevyys. Jos tällaisen ratatyökoneen nostolaitteen tms. työskentelyluttuma ulottuu RSU:aan, koneen kuljettajalta edellytetään ratatyökoneen kuljettajan pätevyys 1.5.2026 alkaen.

Liikkuvan kaluston lupakirjan omaavalla henkilöltä edellytetään ratatyökoneen kuljettajan pätevyys 1.5.2026 alkaen, jos hän ajaa ei-liikennöivää ratatyökoneita ratatyöalueella.

Pelastus- ja raivaushenkilöstön koulutus edellytetään henkilöitä, jotka toimivat raivaus- ja pelastustehtävissä. Pelastus- ja raivaushenkilöstö voi työskennellä itsenäisesti raivaus- ja pelastustehtävissä tai monen viranomaisen toimintaympäristössä pelastusviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen johtamana.

2.2 Yksittäiset tehtävät

Väylävirastoa edustava Väyläviraston kunnossapidon aluepäällikkö tai vastuullinen rataisännöitsijä voi myöntää kirjallisen luvan suorittaa yksittäisen metsätyön tai kiinteistön korjaus- tai ylläpitotyön ilman ratatyöturvallisuuspätevyyttä, jos:

- Työ ei ole rautatiealueella tehtävää radanpidon työtä
- Työskentely tapahtuu rautatiealueen ulkopuolella
- Työ ei voi millään tavoin vaarantaa rautatiejärjestelmän tai -liikenteen turvallisuutta tai
- Työskentelyolosuhteet rautatieturvallisuuden varmistamisen kannalta ovat muutoin riittävät

Lupa voidaan antaa vain yksittäistä työtä tai työkokonaisuutta varten. Luvassa on yksiselitteisesti kerrottava:

- Kenelle lupa on myönnetty
- Mitä työtä lupa koskee
- Milloin työn saa suorittaa
- Keskeiset turvallisuuskäytännöt
- Työn valvoja
- Muut rajoitukset tai ehdot

Luvan hakijalle toimitetaan luvan mukana rautatieturvallisuutta koskeva perehdytysmateriaali.

3 Rautatieliikenteen harjoittajilta ja valtion rataverkolla toimivilta yksityisraiteen haltijoilta edellytettävä osaaminen

3.1 Yleiset osaamisvaatimukset ja perehdyttäminen

Rautatieliikenteen harjoittaja ja valtion rataverkolla toimiva yksityisraiteen haltija (jäljempänä toimija) on velvollinen varmistamaan, että sen henkilökunta ja alihankkijoiden henkilökunta on saavuttanut henkilöille määritetyt osaamisvaatimukset (ks. liitteet 1–17) 31.12.2021 mennessä. Toimija on velvollinen varmistamaan osaamisen ylläpidon. Yksityisraiteen haltijan toiminnasta valtion rataverkolla sovitaan Väyläviraston ja yksityisraiteen haltijan välisessä rataverkonhaltijoiden sopimuksessa.

Toimijoiden henkilökunnalta ei vaadita tässä ohjeessa mainittuja pätevyyskysymyksiä.

Toimija vastaa oman ja alihankkijoidensa henkilökunnan sekä vierailijoiden riittävästä perehdytyksestä rautatiellä työskentelyyn ja liikkumiseen. Perehdytyksen tulee sisältää vähintään seuraavat asiat ja perehdytyksen jälkeen henkilön on:

- Tunnettava Väyläviraston ohjeet liikennöinnistä, radalla tehtävistä töistä ja sähköradasta.
- Tunnettava rautatieliikenteen ja radalla liikkumisen vaarat ja oikeat toiminta- ja liikkumistavat rautatiealueella.
- Tunnettava rautateiden monitoimijaympäristön perusteet ja toimijoiden roolit.
- Ymmärrettävä oman toiminnan merkitys omalle ja muiden turvallisuudelle.
- Ymmärrettävä oman toiminnan merkitys vaaratilanteiden ja onnettomuuksien ehkäisemisessä.
- Tunnettava ratatyöalueiden ja turvamiestoiminnan alaisten alueiden toimintatavat.
- Tunnettava VAK-aineiden vaarat ja toiminta VAK-ratapihalla.
- Osattava toiminta häiriö-, vaara-, poikkeus- ja onnettomuustilanteissa.
- Tunnettava sähköratajärjestelmän perusteet ja sen vaarat.

Ratatyöalueella liikuttaessa ja työskenneltäessä tulee toimijan osoittaman vastuuhenkilön osallistua ratatyön päätoteuttajan järjestämään työmaaperehdytykseen. Vastuuhenkilön tulee perehdyttää rautatieliikenteen harjoittajan työmaalueella liikkuva ja työskentelevä henkilöstö päätoteuttajalta saamallaan perehdytysaineistolla. Perehdytys tulee dokumentoida.

3.2 Vaihtotyöhön osallistuvien osaamisvaatimukset

Valtion rataverkolla tehtävässä vaihtotyössä edellytetään yhteisiä osaamisvaatimuksia kaikilta rautatieliikenteen harjoittajilta.

Henkilön, joka tekee vaihtotyötä (liikkuvan kaluston kuljettajana) tai toimii kuljettajasta erillisenä vaihtotyön johtajana, tulee olla saanut perehdytyksen työnantajaltaan. Edellä mainitun lisäksi henkilöön kohdistuu seuraavat osaamisvaatimukset:

- Tunnettava liikennöimänsä rataverkon haltijoiden ja edustamansa toimijan toimintaohjeet sekä osattava toimia niiden mukaisesti.
- Osattava viestintä häiriö-, vaara-, poikkeus- ja onnettomuustilanteissa.
- Osattava ensimmäisen luokan liikenteenohjauksen alueella kommunikoida rataverkon haltijan liikenteenohjauksen kanssa ja käyttää käytössään olevia viestintälaitteita ja hallittava vaihtotyöhön liittyvä viestintä annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Tunnettava lupa-alueet ja osattava vaihtotyöhön liittyvät lupamenettelyt sekä työselostus.
- Tunnistettava liikennöimänsä alueen fyysiset rajat ja niiden merkitseminen.
- Tunnettava liikennöimänsä alueen reitit ja niiden erityispiirteet, kuten reitillä olevat tasoristeykset, nousut, laskut, merkit, opasteet ja opastimet, sallitut raiteen nopeudet ja rajoitteet.
- Osattava noudattaa opasteita ja opastimia sekä merkkejä ja nopeusrajoituksia
- Osattava paikantaa sijaintinsa ja kertoa se muille.
- Ymmärrettävä liikkuvasta kalustosta tai rataverkosta aiheutuvat rajoitteet.
- Osattava tarkistaa, että käytettävä liikkuva kalusto täyttää liikennöinnille asetetut edellytykset.
- Tunnettava kalustoyksikön kokoonpano, kaluston ulottuma ja raiteen aukean tilan ulottuma.
- Tunnettava käytössään olevan kaluston vetovoima, jarrutuskyky, sallitut nopeudet, kaluston käyttöönottoon liittyvät tarkastukset, poikkeus- ja vikatilannemenettelyt sekä osattava liikkuvan kaluston paikallaan pysymisen varmistaminen.
- Tunnistettava tilanteet jolloin yksikön/vaunun liikkuminen voi aiheuttaa vaaran tai onnettomuuden (pyörät kiskoilla, liikkuvan kaluston ulottumassa ei esteitä jne.).
- Tunnettava toiminnassa käytettävän alueen turvalaitteet riittävilta osin sekä viestiyhteydet ja vaihtotyöhön turvalaitteen toiminnassa käytettävät menetelmät.
- Tunnettava vaihteet sekä eri vaihdetyyppien kääntäminen käsin vaihtotyöalueella.
- Osattava liikennöitävän alueen mukaisesti avainsalpalaitteiden ja varmistuslukkolaitosten käyttö.
- Osattava keskitetyn vaihteen kääntäminen käsikammella poikkeustilanteissa.
- Osattava suorittaa kulloisessakin tapauksessa tarvittava jarrujen koettelu (testaus) rautatieliikenteenharjoittajan ohjeiden mukaisesti.

- Osattava tehdä sähköradan hätämaadoitus (liikkuvan kaluston kuljettajat (vaihtotyö ja junaliikenne), ratatyökoneenkuljettaja).
- Tunnettava, kuinka toimia sähköradan hätä- ja vaaratilanteessa.

LUONNOS

4 Yleiset osallistumisvaatimukset

Väylävirasto on asettanut koulutusohjelmakohtaisia ennakkovaatimuksia koulutukseen osallistuville peruskoulutuksen, muun koulutuksen, työkokemuksen, muiden pätevyyksien tai terveydellisen ja psykologisen soveltuvuuden osalta.

Koulutettavan ja hänen työnantajansa tulee huolehtia ennakkovaatimusten täyttymisestä ja tarvittaessa esittää ennakkovaatimusten mukaiset todenteet ja/tai kirjallinen selvitys ennakkovaatimusten täyttymisestä koulutuslaitokselle ennen koulutukseen hyväksymistä. Pätevyyskohtaiset ennakkovaatimukset on kuvattu liitteiden 1–14 kohdissa ennakkovaatimukset.

4.1 Ikä

Väyläviraston pätevyyksien alaikäraja on 18 vuotta. Pätevyyksien voimassaolo päättyy, kun henkilö täyttää 69 vuotta (pl. ratatyöturvallisuus). Ratatyöturvallisuuspätevyys voidaan myöntää 16 vuotta täyttäneille. Ratatyöturvallisuus- ja perusteet rautatiejärjestelmästä -pätevyyksien päättymiselle ei ole yläikärajaa.

4.2 Kielitaito

Koulutukseen osallistuminen edellyttää riittävää suomen kielen taitoa. Koulutuksen opetuskieli ja -materiaalit ovat suomeksi. Ratatyöturvallisuuspätevyyskoulutuksen opetusmateriaali ja osaamisen varmistaminen on käytettävissä tarvittaessa myös ruotsiksi ja englanniksi.

Muulla kielellä ja tulkin avustuksella pidettävästä ratatyöturvallisuuskoulutuksesta sovitaan erikseen Väyläviraston kanssa. Koulutuslaitos hakee määräaikaisen luvan kirjallisesti kirjaamon kautta.

4.3 Terveydellinen ja psykologinen soveltuvuus

Tehtävässä toimivan henkilön on terveydentilan ja psykologisen soveltuvuuden puolesta sovellettava työtä hakiessaan ja työssä ollessaan tehtävänsä siten, ettei hänen oma terveytensä tai rautatieliikenteen turvallisuus vaarannu. Työnantaja vastaa siitä, että hän käyttää tehtävissä niihin soveltuvaa henkilöstöä.

Soveltuvuusarviointivaatimus on määritelty työpätevyyksittäin koulutusohjelma-liitteissä. Henkilöllä on oltava riittävä fyysinen sekä psykologinen valmius ja soveltuvuus tehtävään. Väyläviraston soveltuvuussuositukset on esitetty Väyläviraston julkaisussa 50/2021 ”Rautatieturvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden soveltuvuussuositukset”. Soveltuvuudenarviointi tehdään työnantajan päättämän terveydenalanammattilaisen toimesta. Työnantaja vastaa arvioitavan tehtävän kuvauksesta (mm. tehtävän sisältö, vastuut ja velvollisuudet) terveydenalanammattilaiselle.

Pätevyyskoulutuksiin ensimmäistä kertaa osallistuvilta edellytetään fyysisen ja psykologisen soveltuvuuden arviointia. Kertauskoulutuksiin osallistuvilta tätä ei vaadita, vaan työnantajan velvollisuutena on seurata työntekijöidensä terveyden-

tilaa sekä psykologista ja yleistä soveltuvuutta tehtävään. Henkilön soveltuvuus tehtävään on arvioitava uudelleen, mikäli epäillään sen heikentyneen.

Työnantajan tai työntekijän ei tule toimittaa terveydenalan ammattilaisen lausuntoa koulutuslaitokselle taikka Väylävirastolle. Sen sijaan riittää työnantajan kirjallinen vakuutus siitä, että henkilön soveltuvuus tehtävään on arvioitu ja hän on soveltuva tehtävään.

LUONNOS

5 Koulutuksen voimassaolo, todistukset ja kertaus

5.1 Hakeminen ja myöntäminen

Hyväksytysti suoritetun Ratatyöturvallisuus-, Turvamies-, Ratatyövastaavan ja Ratatyökoneenkuljettajakoulutuksen jälkeen koulutuslaitos myöntää koulutettavalle koulutusohjelman tuottaman pätevyyden edellyttäen, että koulutusohjelman ennakkovaatimukset täyttyvät. Koulutuslaitoksen tulee käyttää Väyläviraston todistusmallipohjaa.

Koulutettavan tulee hakea muiden kuin yllä mainittujen koulutusohjelmien pätevyyksiä Väylävirastolta. Hakemus tehdään käyttäen Väyläviraston lomaketta (<https://rok.vayla.fi/>) tai muulla koulutuksessa kerrotulla tavalla. Ennen hakemusta kaikki koulutusohjelman moduulit tulee olla hyväksytysti suoritettu sekä niistä on oltava suoritusmerkintä verkko-oppimisympäristössä Eerokissa.

Väylävirasto myöntää pätevyyden hakemuksen perusteella, kun pätevyyden vaatimukset ovat täyttyneet. Pätevyydestä annetaan todistus. Pätevyyshakemuksia käsitellään kuukausittain. Perustellusta syystä tästä voidaan poiketa. Hakijan on kuitenkin hakemuksessaan pyydettävä nopeaa käsittelyä.

Koulutuslaitoksen ja Väyläviraston myöntämät pätevyydet antavat oikeuden työskennellä valtion rataverkolla pätevyyden osoittamissa tehtävissä (ks. luku 2).

5.2 Voimassaolo ja ylläpito

Kaikki Väyläviraston ja koulutuslaitoksien myöntämät pätevyydet ovat henkilökohtaisia ja pätevyyksien voimassaoloajat ovat määräaikaaisia.

Koulutusohjelmakohtaisesti on määritelty pätevyyden voimassaoloaika sekä ne toimenpiteet, joita Väylävirasto edellyttää pätevyyden ylläpitämiseksi (liitteet 1–17). Pätevyyden haltija vastaa pätevyyden ylläpitoedellytysten täyttymisestä, muussa tapauksessa pätevyys katsotaan vanhentuneeksi.

Vanhentunut pätevyys on uusittava käymällä koulutusohjelman koulutus uudelleen.

Mikäli pätevyyden voimassaolo on päättynyt ennen kuin uusi pätevyys on myönnetty, ei henkilöllä ole oikeutta toimia tänä aikana pätevyyttä edellyttävissä tehtävissä.

5.3 Yksittäiset poikkeukset

Väylävirasto voi harkintansa perusteella myöntää kirjallisen poikkeusluvan pätevyysvaatimuksiin vapaamuotoisen kirjallisen hakemuksen perusteella seuraavissa tapauksissa:

- Pakollisen työkokemusajan lyhentäminen

- Ennakkovaatimuksen (esim. Perusteet rautatiejärjestelmästä) korvaaminen työkokemuksella tai muulla koulutuksella
- Koulutuksen korvaaminen työkokemuksella tai muulla koulutuksella
- Pätevyysvaatimusten lieventäminen työ- tai työmaakohtaisesti
- Ulkomailta hankitun pätevyyden tai työkokemuksen vastaavuus Väyläviraston pätevyysvaatimukseen

Hakemus toimitetaan Väyläviraston kirjaamoon.

5.4 Pätevyyden peruminen

Tämän ohjeen mukaisia pätevyksiä voi perua ainoastaan Väylävirasto.

Väylävirasto voi harkintaansa perustuen perua henkilön pätevydet, jos:

- Pätevyyden myöntämiseen liittyvät tiedot ovat olleet virheellisiä tai puutteellisia.
- Pätevyyden saanut henkilö on toiminnallaan aiheuttanut rautatieliikenteeseen kohdistuneen onnettomuuden tai vakavan vaaratilanteen.
- Pätevyyden saanut henkilö on vakavasti ja/tai toistuvasti osoittanut piittaamattomuutta rautatieturvallisuuteen liittyvien määräysten ja ohjeiden noudattamisessa ja/tai tietoisesti laiminlyönyt niitä.

5.5 Oikeusturva ja toiminta riitatilanteissa

Koulutettava voi tehdä kuukauden kuluessa koulutuksen päättymisestä kirjallisen valituksen koulutuslaitokselle, mikäli hän katsoo kokeen arvostelussa olleen virheitä tai puutteita. Koulutuslaitoksen koulutuksesta vastaava henkilö käsittelee valituksen 2 viikon kuluessa valituksen vastaanottamisesta. Koulutuslaitos toimittaa tehdyn päätöksen koulutettavalle sekä kopiot valituksesta ja siihen liittyvästä päätöksestä Ratateknisen oppimiskeskuksen kehittämispäällikölle.

Koulutettava tai hänet koulutukseen lähettänyt taho voi valittaa kirjallisesti koulutuslaitoksen tekemästä keskeytyspäätöksestä tai kokemastaan epäoikeudenmukaisesta kohtelusta Ratateknisen oppimiskeskuksen toimikunnalle kuukauden kuluessa päätöksestä osoitteella kirjaamo@vayla.fi. Valitus on vapaamuotoinen.

6 Pätevyksien ja osaamisen hallinta

Päätoteuttajalta ja Väyläviraston sopimuskumppaneilta edellytetään, että pätevyystodenteet varmistetaan oman henkilökunnan lisäksi myös alihankkijoiden osalta. Päätoteuttaja varmistaa pätevyysvoimassaolon ennen pätevyttä edellyttävään tehtävään ryhtymistä, sekä varmistaa sen voimassaolon koko tehtävässä oloajan. Työmaalla pätevyksien varmistamisesta vastaa päätoteuttaja. Kukin työnantaja vastaa siitä, että se käyttää vain pätevää työvoimaa. Päätoteuttajan tulee pitää henkilöluetteloa työmaalla olevista henkilöistä. Työnantaja vastaa ensisijaisesti työntekijöidensä pätevyyksistä ja osaamisesta. Työnantajan vastuulla on myös kirjata, että henkilö on tehnyt pätevyysedellyttämiä töitä.

Väyläviraston tekemissä pätevyysasioiden yritysauditoinneissa sopimuskumppanin tulee näyttää osaamisenhallintajärjestelmästä pätevyysiin, osaamiseen ja terveydentilaan liittyvät tiedot. Näissä auditoinneissa ei tarkasteta kaikkien yksittäisten henkilöiden pätevyksiä, vaan tarkastukset kohdentuvat yrityksen pätevyyshallintajärjestelmään.

6.1 Pätevyys todentaminen

Koulutettavan ja pätevyys omaavan henkilön on todennettava pyydettyäessä voimassa olevat pätevyytensä kouluttajalle ja koulutuksen järjestäjälle.

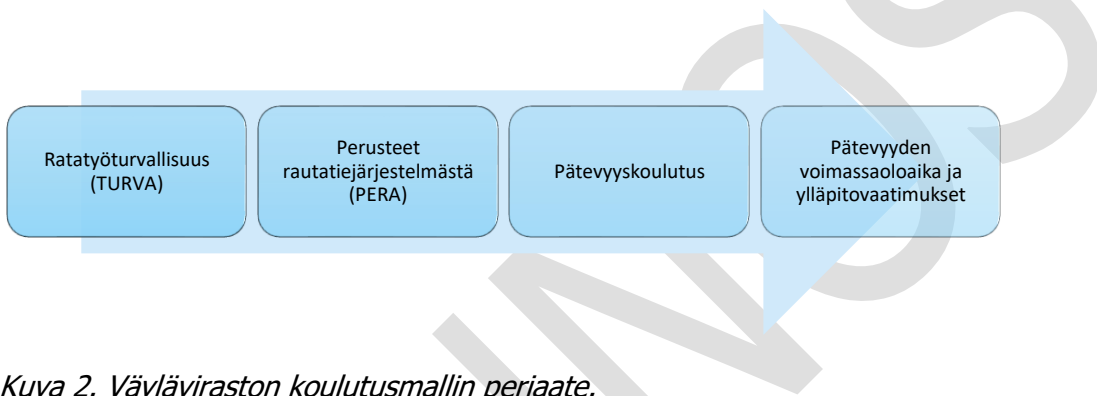
Todistuksen sijaan voidaan esittää työnantajan tai koulutuslaitoksen allekirjoituksella varmennettu ote koulutuksen suorittamisesta yrityksen tai koulutuslaitoksen koulutus- tai pätevyyshallintajärjestelmästä. Otteesta on käytävä ilmi vähintään koulutuksen nimi, koulutuslaitoksen nimi ja koulutuksen ajankohta. Otteeseen voidaan myös lisätä voimassaoloaika. Yrityksen tulee kuvata, kuinka pätevyksiä ja niiden voimassaolon edellytyksiä sekä todenteita ylläpidetään (mm. pätevyysvoimassaolo, suoritettavat kertauskoulutukset, työssäolovelvoitteen täytyminen, soveltuvuuslausunnon ja/tai -arvioinnin voimassaolo).

Hitsauskoordinoija vahvistaa hitsaajalta vaadittavien vuosittaisten hitsausmenetelmien työsuoritteet.

7 Väyläviraston määrittämät koulutusohjelmat valtion rataverkolla

7.1 Koulutusmalli

Väylävirasto on asettanut toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi tehtäväkohtaisia koulutuksen ja osaamisen minimivaatimuksia valtion rataverkolla toimimiseen sekä määritellyt pätevyyden muodostumisen, kussakin pätevyudessa vaadittavan ammattitaidon ja tehtäväkohtaisen osaamisen osoittamistavat. Väyläviraston koulutusmalli on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2. Väyläviraston koulutusmallin periaate.

Pätevyyksien edellyttämät koulutusohjelmat rakentuvat pääosin moduuleista, mikä mahdollistaa koulutusohjelmasisältöjen päällekkäisyyksien poistamisen. Moduulit suoritetaan monimuotoisesti teorialuentojen ja käytäntöön vietyjen harjoitteiden avulla. Koulutusohjelmakohtaisesti määritetään ne menettelyt, joilla oppiminen ja osaaminen varmistetaan.

Työpätevyyteen liittyvä koulutus suoritetaan lähtökohtaisesti yhdessä koulutuslaitoksessa. Poikkeustilanteisiin vaaditaan Väyläviraston erikoislupa. Muut koulutukset järjestetään Väyläviraston erikseen määrittelemällä menettelyllä, pääsääntöisesti Ratateknisessä oppimiskeskuksessa Kouvolassa.

7.2 Peruskoulutukset ja pätevyyskoulutukset

Seuraavia koulutuksia voivat järjestää vain Väyläviraston hyväksymät koulutuslaitokset:

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (TURVA)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Turvamiespätevyys (T-mies)
- Ratatyövastaavapätevyys (RTV)
- Ratatyökoneenkuljettajapätevyys (RKK)
- Ratapihaliikenteenohjaaja (RLO)
- Liikenteenohjaaja

Koulutusohjelmakohtaiset kuvaukset on esitetty liitteissä.

7.3 Työpätevyyskoulutukset

Väyläviraston koulutusohjelmat työpätevyyskoulutusohjelmista ovat

- Päällysrakennepätevyys
- Taito- ja maarakennuspätevyys
- Turvalaiteasentajapätevyys
- Turvalaitteiden käyttöönottotarkastajapätevyys
- Kunnostushitsauspätevyys
- Kaarijatkoshitsauspätevyys
- Termiittihitsauspätevyys
- Hitsausmestariapätevyys
- Ultraäänitarkastajapätevyys
- Pelastus- ja raivaushenkilöstön koulutus.

Koulutusohjelmakohtaiset kuvaukset on esitetty liitteissä.

8 Koulutuksen toteutus

Koulutusten tavoitteena on antaa kokonaiskuva rautatiejärjestelmän toimintaperiaatteista monitoimijaympäristössä sekä mitä sujuva ja turvallinen työskentely työntekijältä edellyttää. Osaamistavoitteena on antaa koulutettavalle riittävät valmiudet toimia työtehtävässään muuttuvassa työympäristössä itsenäisesti sekä työryhmässä noudattaen radanpidolle asetettuja voimassa olevia ohjeita ja standardeja.

Toiminnan kokonaisuuden kannalta tavoitteena on koulutettavan koulutuksesta ja kertauskoulutuksesta saadun tiedon ja osaamisen syventäminen työnantajan ohjeistuksessa alan ammattilaiseksi.

8.1 Osaamisen varmistaminen

Koulutuksessa varmistetaan koulutettavan osaaminen mm. seuraavilla alueilla:

- Ymmärtää ja hallitsee tehtäväalueen työprosessin.
- Osaa oman työn suunnittelun.
- Osaa käyttää oikeita ja turvallisia työmenetelmiä.
- Hallitsee työn perustana olevan keskeisen tiedon ja osaa soveltaa sitä.
- Hallitsee työvälineiden käytön ja käsittelyn.
- Hallitsee poikkeamien käsittelyyn liittyvät menettelyt.

Koulutusohjelmasta riippuen osaaminen varmistetaan kirjallisten kokeiden, käytännön harjoitteiden, harjoittelun/työnopastuksen tai annettavan käytännön kokeen avulla. Pääsääntöisesti käytännön kokeessa osaaminen varmistetaan tekemällä työtehtävään liittyviä työsuoritteita Ratateknisessä oppimiskeskuksessa ROKissa.

Koulutusohjelmien kokeet tehdään ensisijaisesti Eerokissa. Koulutuslaitos järjestää kokeen Väyläviraston antamien ohjeiden ja koekysymysten pohjalta.

Työnantajan nimeämä henkilö vahvistaa harjoituksen allekirjoittamallaan dokumentilla.

Koulutettavalla on mahdollisuus poikkeusjärjestelyihin kokeen osalta oppimisvaikeuksien takia. Asiasta tulee sopia etukäteen koulutuslaitoksen kanssa.

8.2 Koulutuksen keskeyttäminen

Väyläviraston hyväksymällä kouluttajalla ja koulutusohjelmien vastuukouluttajalla on oikeus keskeyttää opiskelijan koulutus, mikäli opiskelijan toiminta koulutuksen yhteydessä antaa aiheita epäillä turvallisuuden väheksymistä tai jopa turvallisuutta vaarantavaa toimintaa.

Jos työtehtäväkohtaisessa pätevyyskoulutuksessa koulutettavalla esiintyy vaikeuksia osallistua koulutuksen kulkuun suunnitellusti, voi ko. pätevyuden vastuukouluttaja käydä keskustelun tilanteesta koulutettavan kanssa. Näin toimitaan myös siinä tilanteessa, että koulutettava itse kokee, ettei koulutukseen osallistu-

minen suju suunnitellusti. Keskustelun perusteella pyritään löytämään ratkaisu, jolla koulutusta voidaan jatkaa (esim. antamalla lisätehtäviä).

Jos edistymistä ei kuitenkaan tapahdu tai koulutettava itse niin vaatii, voi vastuukouluttaja keskeyttää koulutuksen. Tällöin koulutettavan koulutukseen lähettäneeseen tahoon tulee olla yhteydessä ennen lopullisen keskeytysratkaisun tekoa.

Pätevyyskoulutuksissa koulutuslaitos laatii keskeytyksestä viipymättä kirjallisen keskeyttämispäätöksen syineen kahtena kappaleena, jonka allekirjoittavat koulutuksen vastuukouluttaja sekä koulutettava. Päätöksestä annetaan yksi kappale koulutettavalle ja toinen jää koulutuslaitokselle. Koulutuslaitoksen tulee ilmoittaa koulutuksen keskeyttämisestä ja toimittaa kopio keskeyttämispäätöksestä ROKin kehittämispäällikölle viipymättä.

8.3 Koulutustodistus

Koulutuslaitos kirjoittaa **Väyläviraston mallipohjan mukaisen** todistuksen koulutuksesta, kun koulutusohjelma on suoritettu kokonaisuudessaan hyväksytysti. Koulutusohjelmasta riippuen todistus voidaan kirjoittaa tarvittaessa myös jokaisen hyväksytysti suoritetun moduulin jälkeen. Koulutusohjelmaan on kirjattu pätevyyskohtaisesti todistuksen myöntämiseen liittyvät yksityiskohdat.

9 Koulutuslaitokset

9.1 Koulutuslaitokselle asetetut edellytykset

Seuraavien koulutusten järjestämiseen haetaan Väylävirastolta koulutuslaitosoikeutta vapaamuotoisella hakemuksella, johon tulee kuvata Väyläviraston edellyttämien yleisvaatimusten täyttyminen.

Haettavat koulutusohjelmat ovat:

- Ratatyöturvallisuuspätevyys
- Perusteet rautatiejärjestelmästä
- Ratatyövastaavan pätevyys
- Turvamiespätevyys
- Ratapihaliikenteenohjauspätevyys
- Ratatyökoneenkuljettajapätevyys

Yrityksen, joka hakee Väyläviraston koulutuslaitokseksi, tulee hakemuksessaan kuvata:

- Koulutuslaitoksen vastuuhenkilö ja hänen tehtävää tukeva työkokemuksensa perusteluin.
- Koulutusohjelmakohtaiset vastuukouluttajat ja muut kouluttajat sekä heidän tehtävää tukeva työkokemuksensa perusteluin.
- Yleiset toimintaperiaatteensa.
- Haettavat koulutusohjelmat.
- Menettelyt, joiden avulla tietojen luottamuksellisuus varmistetaan sekä koulutuslaitoksen toimintaa ja laatua kehitetään ja valvotaan.
- Miten se tarkastaa koulutettavan/työnantajan toimittamat todenteet ennakko vaatimusten täytymisestä ennen koulutettavan hyväksymistä koulutukseen.
- Miten se huolehtii koulutukseen pääsyn puolueettomuudesta ja tasapuolisuudesta.
- Miten se huomioi koulutettavan riittävän kielitaidon.
- Muualla kuin ROKissa järjestettävissä koulutuksissa, koulutuslaitoksen tulee varmistaa ja kuvata hakemuksessaan koulutusjärjestelyiden asianmukaisuus (opetukseen soveltuvat koulustilat ja -järjestelyt, harjoittelupaikat, koejärjestelyt ym.).
- Koulutuksen laadun omavalvonta ja palautteen kerääminen kurssilaisilta.
- Koulutussuorituksen ja/tai myönnetyn pätevyyden rekisteröinti ja Väyläviraston mahdollisuus tarkistaa rekisteritietoja.
- Palautejärjestelmä.

Koulutuslaitoksen vastuuhenkilö vastaa muun muassa koulutuksen kehittämisestä, sisäisestä laadunvalvonnasta ja sisäisestä valvonnasta. Väylävirasto edellyttää tältä henkilöltä koulutus- ja kurssinjohtajan tehtävästä kokemusta tai vastaavia tietoja ja taitoja sekä hyvää yleistuntemusta rautatiejärjestelmän toiminnasta sekä Väyläviraston menettelyistä ja pätevyys- ja osaamisvaatimuksista.

Hakemus lähetetään Väyläviraston kirjaamoon viitteellä "Koulutuslaitokseksi hakeminen". Koulutuslaitosoikeuden myöntäminen käsitellään Väyläviraston työjär-

jestyksen mukaisesti. Hakemuksen perusteella Väylävirasto tekee kirjallisen päätöksen koulutuslaitos- ja kouluttajaoikeuksien myöntämisestä.

ROKissa kouluttavan koulutuslaitoksen kouluttajan tulee osallistua ROKin perehdytykseen, jonka sisältönä on mm. koulutusten osaamisvaatimukset sekä luokkien ja harjoittelutilojen käyttö.

Koulutusohjelmien koulutusmateriaalina tulee käyttää ainoastaan Väyläviraston tuottamaa aineistoa. Koulutukset voidaan järjestää myös muualla kuin ROKissa.

Väyläviraston antaessa koulutusohjelmiin liittyviä tarkempia ohjeita tai vaatimuksia on koulutuslaitosten noudatettava niitä.

Väyläviraston hyväksymä koulutuslaitosoikeus on voimassa toistaiseksi ja sitä ylläpidetään Väyläviraston säännöllisillä auditoinneilla. Koulutuslaitosoikeuden ylläpito edellyttää lisäksi osallistumista Väyläviraston järjestämiin koulutuslaitos- ja kouluttajatapaamisiin sekä koulutusmateriaalien säännölliseen päivittämiseen.

Koulutuslaitoksen tulee lisäksi raportoida Väylävirastolle vuosittain mm. pidettyjen koulutusten ja koulutettujen henkilöiden lukumäärät koulutusohjelmittain Väyläviraston erillisen pyynnön mukaisesti.

Koulutuslaitoksen tulee hakea koulutuslaitoslupaa uudelleen, mikäli koulutuslaitoksen vastuuhenkilö vaihtuu. Koulutuslaitoksen tulee hyväksyttää kouluttajamuutos ROKin kehittämispäälliköllä.

Koulutuslaitosoikeus voidaan perua tai koulutusosoikeutta voidaan rajoittaa, jos koulutustoiminnassa toimitaan ohjeiden vastaisesti, koulutustoiminnassa on muita vakavia puutteita tai koulutuslaitos ei osallistu koulutuslaitostapaamisiin tai Väyläviraston auditointeihin.

9.2 Kouluttajille asetetut edellytykset

Koulutuslaitoksen tulee hakea kouluttajilleen kouluttajaoikeutta Väylävirastolta vapaamuotoisella hakemuksella, jossa kuvataan Väyläviraston edellyttämien kouluttajan vähimmäisvaatimusten täytyminen. Hakemus lähetetään Väyläviraston kirjaamoon ja se käsitellään Väyläviraston työjärjestyksen mukaisesti. Väyläviraston myöntämä kouluttajaoikeus on voimassa toistaiseksi ja on henkilökohtainen.

Koulutusohjelman vastuukouluttajana toimivalta edellytetään vähimmäisvaatimuksina:

- Pedagogisia opintoja
- Koulutettavan koulutusohjelman hyvää tuntemusta
- Työkokemusta koulutettavaa koulutusohjelmaa koskien.

Kouluttajana toimivalta edellytetään vähimmäisvaatimuksena:

- Pedagogisia opintoja
- Koulutettavan koulutusohjelman hyvää tuntemusta

Erityisasiantuntijana toimivalta edellytetään vähimmäisvaatimuksena:

- Koulutusohjelmaa koskevaa erityisalan osaamista

Vastuukouluttaja arvioi muiden kouluttajien ammatillisen osaamisen sekä tunte-
muksen koulutusohjelmasta. Ratatyöalueella tehtävissä koulutustilanteissa kaikilla
kouluttajilla, myös tulkilla, tulee olla voimassa oleva ratatyöturvallisuuspätevyys.

Pedagogiset opinnot voidaan todentaa vähintään ammatillisen opettajan pedago-
gisilla opinnoilla (60 op). **Vaihtoehtoisesti henkilö voi suorittaa** Väyläviraston ja
HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun yhteistyössä järjestämät Pedapakki 1-
ja Pedapakki 2 -koulutusohjelmat.

Vastuukouluttaja voi tarvittaessa käyttää koulutussisällön syventämiseksi erityis-
asiantuntijaa, jolla on koulutusohjelman osuutta koskevaa erityisalan osaamista.
Erityisasiantuntijalta ei edellytetä pedagogisia opintoja. Käytettäessä erityisasian-
tuntijoita kouluttajalla on silti pedagoginen vastuu.

Pedagogisien opintojen vaatimuksella varmistetaan, että kouluttaja tunnistaa
omat vahvuutensa ja kehittämiskohteet opettajana, eri opetusmenetelmät sekä
tunnistaa ne tekijät, jotka vaikuttavat koulutettavan oppimiseen ja oppimisympä-
ristöön.

Vastuukouluttajalla sekä kouluttajalla on velvoite osallistua **vähintään yhteen (1)**
Väyläviraston järjestämään teemapäivään vuosittain. Teemapäivässä käsitellään
mm. ajankohtaisia koulutusohjelma- ja ohjemuutoksia. Pakottavasta syystä on
mahdollista saada vapautus teemapäivään osallistumisesta esittämällä Väyläviras-
tolle todistus tai muu selvitys syystä (esim. sairauslomatoedistus). Kouluttaja ei voi
jatkaa koulutustehtävissä ennen kuin on osallistunut teemapäivään tai saanut
vastaavat tiedot kuin teemapäivän aikana on käsitelty.

Väylävirasto voi perua kouluttajaoikeuden perustellusta syystä, esim. vakavien
turvallisuus- tms. poikkeamien vuoksi.

9.3 Verkko-oppimisympäristö Eerokki

Koulutuskumppanilla ja hyväksytyillä koulutuslaitoksilla on käytössä verkko-
oppimisympäristö Eerokki, jonka avulla koulutetaan opiskelijoita. Eerokissa hal-
linnoidaan Väyläviraston koulutusmateriaaleja sekä opiskelijoiden koulutussuorit-
teita.

Eerokin kautta:

- Jaetaan opintomateriaalit koulutettaville
- Suoritetaan koulutukseen liittyviä osasuorituksia, kuten ennakkotehtäviä ja kirjallisia kokeita
- Hallinnoidaan harjoitustehtäviä
- Koulutettavan on mahdollista seurata kaikkia omia koulutukseen liittyviä suorituksia

Väyläviraston hyväksymillä koulutuslaitoksilla ei ole oikeutta käyttää Eerokin
kautta saamia henkilötietoja markkinointitarkoituksessa.

Väyläviraston hyväksytyt koulutuslaitokset voivat myös käyttää omaa verkko-
oppimisympäristöä sovittuaan asiasta erikseen Väyläviraston kanssa.

9.4 Ratatekninen oppimiskeskus ROK

Ratatekninen oppimiskeskus, jäljempänä ROK, on Kouvolassa sijaitseva radanpidon oppimis- ja kehitysympäristö. ROKissa voidaan antaa sekä teorian että käytännön opetusta turvallisissa ja aidon oloisissa olosuhteissa.

ROK vastaa alan koulutustarpeeseen ja tarjoaa koulutusta tasapuolisesti samoilla periaatteilla kaikille rautatietoisille sekä tuottaa tehtäväkohtaisia pätevyys- ja täydennyskoulutuksia yhteistyössä palveluntuottajien kanssa.

ROKin tavoitteena on toimia monipuolisena rautatiealan kehitys- ja osaamiskeskuksena, jossa koulutus vastaa ammatillisia ja turvallisuudelle asetettuja kriteereitä.

Koulutuksia kehitetään ja toteutetaan yhdessä toiminnassa mukana olevien osapuolten ja verkostoiden kanssa. Tilojen ja koulutusten hallinnasta vastaa Väyläviraston erikseen kilpailuttama koulutuskumppani. ROKin koulutuskumppani vastaa Väyläviraston seuraavien koulutusohjelmien järjestämisestä: Turvalaiteasentaja, käyttöönottotarkastaja, hitsaus- hitsausmestari, ultraääni, päällysrakenne, taito- ja maarakennus.

ROKin toiminnasta vastaa Väyläviraston nimeämä kehittämisspäällikkö, jonka toimintaa ohjaa Väyläviraston Väylänpitotoimialan johtoryhmä. Johtoryhmän tehtävä on määritellä toiminnan suuntaviivat. Kehittämisspäällikkö vastaa ROKin toiminnasta. Kehittämisspäällikön tukena toimii erikseen nimetty toimikunta. Toimikunta on neuvoa antava elin. Toimikunnasta on oma erillinen Väyläviraston ohjeistus tehtävistä ja jäsenistä sekä jäsenien toimintakaudesta.

ROKin tilat ovat ensisijaisesti oppimiskeskuksen omassa käytössä. Tilat ovat sovitussa vuokrattavissa lyhytaikaisesti ulkopuoliseen koulutus- ja oppimiskäyttöön.

10 Siirtymäajan menettelyt

Jos tällaisen ratatyökoneen nostolaitteen tms. työskentelyulottuma ulottuu RSU:aan, koneen kuljettajalta edellytetään ratatyökoneen kuljettajan pätevyys 1.5.2026 alkaen.

Liikkuvan kaluston lupakirjan omaavalta henkilöltä edellytetään ratatyökoneen kuljettajan pätevyys 1.5.2026 alkaen, jos hän ajaa ei-liikennöivää ratatyökoneita ratatyöalueella.

LUONNOS

Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)

Koulutuksen tarkoitus: Opiskelija osaa liikkua ja työskennellä turvallisesti rautatieympäristössä ja sen läheisyydessä, aiheuttamatta vaaraa rautatieliikenteelle, itselleen tai muille.

Koulutuksen kesto: 8 oppituntia.

Ennakkovaatimukset: Koulutukseen osallistumiseen ei ole ennakkovaatimuksia.

Väylävirasto edellyttää ratatöissä tai rautatiealueella tehtävissä muissa töissä toimivilta Työturvallisuuskorttikoulutusta tai vastaavaa.

Osaamisvaatimukset:

- Opiskelija tunnistaa rautatieympäristön vaaratekijät ja ymmärtää niiden erilaisuuden suhteessa muihin liikennejärjestelmiin sekä ymmärtää tekijät, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Saa kuvan rautatiekuljetusjärjestelmästä monitoimijaisena työympäristönä ja hahmottaa rautatiejärjestelmän erityispiirteet. Käsitteiden ja toimintaympäristön avaaminen toimii johdatuksena koulutuksen muun sisällön ymmärtämiseen.
- Ymmärtää rautatiealueella työskentelyyn annetun ohjeistuksen merkityksen
- Ymmärtää työskentelytapojen erilaisuuden muuhun infrarakentamiseen verrattuna sekä tiedostaa ohjeistuksen veloitteet ja osaa toimia niiden mukaisesti
- Ymmärtää rataverkolla ja sen läheisyydessä työskenteleviä koneita koskevat turvallisuusvaatimukset sekä tiedostaa työn vaaratekijät ja niistä johtuvat työskentelyn suojaamistavat
- Tiedostaa sähkörataverkon vaaratekijät ja turvaetäisyydet, jotta hän osaa työskennellä turvallisesti sähköistetyllä radalla ja sen läheisyydessä
- Tiedostaa rautatiejärjestelmän vaaratekijät ja ymmärtää niiden erilaisuuden suhteessa muihin liikennejärjestelmiin
- Tuntee ja osaa käyttää työssään tarvitsemia henkilökohtaisia suojavarusteita
- Osaa toimia rautatieympäristössä tapahtuvassa vaara- tai onnettomuustilanteessa tilanteen vaatimalla tavalla ja ymmärtää toimintamallin erilaisuuden, suhteessa yleisiin toimintaohjeisiin onnettomuustilanteessa. Tiedostetaan viranomaisten edellyttämä poikkeustilanteita koskeva ohjeistus ja hahmotetaan niiden merkitys omassa toiminnassa.
- Hallitsee TURO:n mukaiset toimintatavat rautatiealueella.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset: Hyväksytysti suoritettu kirjallinen koe.

Voimassaolo: Ratatyöturvallisuuspätevyys on voimassa viisi (5) vuotta myöntämispäivästä. Ratatyöturvallisuuspätevyyden (Turva) voimassaolo säilyy turvamiespätevyyden ja ratatyövastaavan pätevyiden voimassaoloajan.

Pätevyyden ylläpito: Ratatyöturvallisuuspätevyys uusitaan käymällä koulutus uudelleen.

Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)

Koulutuksen tarkoitus: Antaa siihen osallistuvalla perustietoa rautatiejärjestelmästä ja toimii yleistietoa antavana koulutuksena rautatiealalla toimiville. Koulutuksessa muodostuu kuva rautatieympäristössä edellytettävistä turvallisuusvaatimuksista ja turvallisuuskulttuurista. Opiskelija pystyy siirtämään teoriatunneilla saamansa tiedon todelliseen rautatieympäristöön ja näkemään niiden ilmenemisen siellä, sekä hahmottamaan käsiteltyjen asioiden vaikutuksen ja merkityksen omassa toiminnassaan. Koulutuksessa muodostuu kuva rautatieympäristössä edellytettävistä turvallisuusvaatimuksista, turvallisuuskulttuurista sekä tekijöistä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.

Koulutuksen kesto: 24 oppituntia (16h teoriaa + 8h käytännön työympäristöön tutustuminen ns. maastopäivä).

Ennakkovaatimukset:

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)

Osaamisvaatimukset:

- Opiskelija näkee ja sisäistää radan elementit ja niiden toiminnan/toimintaperiaatteen luonnossa.
- Opiskelija näkee ja hahmottaa opastin- ja merkkimaailman, sekä niiden sijoittumisen maastossa.
- Hahmottaa radan elementtien olemuksen maastossa ja siirtää teorian tiedon käytännön ympäristöön.
- Tutustuu Suomen rautatiejärjestelmän historiaan.
- Ymmärtää kokonais kuvan rautatiekuljetusjärjestelmän toimintaperiaatteista ja sitä ohjaavasta normistosta ja ohjeista.
- Ymmärtää turvallisuuslähtöisen toimintamallin.
- Ymmärtää turvallisuuden asettamat vaatimukset rautatiekuljetusjärjestelmän rakenteissa, laitteissa ja liikennöinnissä.
- Tietää radan rakennekerrokset ja niiden sijoittumisen maastoon.
- Osaa perussanastoa, terminologiaa ja määritelmiä.
- Osaa itsenäisesti tarvittaessa hakea tietoa lähdeaineistosta ja jatkokoulutuksissa rakentaa omaa osaamistaan saadulta tietopohjalta.
- Osaa tarvittaessa paikallistaa itsensä.

Koulutus on hyväksytty, kun sitä koskeva itsearviointi on suoritettu.

Voimassaolo: Perusteet rautatiejärjestelmästä -peruskoulutus on voimassa toistaiseksi. Koulutus ei tuota pätevyyttä.

Turvamiespätevyys (T-mies)

Koulutuksen tarkoitus: Antaa valmiudet toimia turvamiehenä. Koulutuksen aikana käsitellään turvamiestoiminnan eri muodot, tehtävät, vastuut ja toimintamallit sekä turvamiestoiminnan merkitys turvallisuuden varmistamisessa.

Koulutuksen kesto: 8 oppituntia.

Ennakkovaatimukset:

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Vähintään kolmen (3) kuukauden kokemus maastossa tehdystä rautatien rakentamisen ja/tai kunnossapidon töistä, ei kuitenkaan raitioteillä tai metrorataverkolla
- Opiskelija on todettu soveltuvaksi tehtäväkohtaisella soveltuvuusarvioinnilla (kts. luku 4.3).

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää rautateiden turvallisuuskulttuurin ja turvamiestoiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää turvamiestehtävien merkittävyyden ja tärkeyden.
- Ymmärtää turvamiehen merkityksen turvallisuuden varmistajana.
- Tuntee toimintaan liittyvät peruskäsitteet.
- Tuntee turvamiehen käyttöä koskevat ehdot ja rajoitteet.
- Tuntee RATSU:n käytön edellytykset.
- Tunnistaa olosuhteiden vaikutukset turvamiestyöhön.
- Osaa turvata työryhmän työn liikennöidyllä raiteella.
- Osaa työkoneella tehtävän työn turvaamisen.
- Osaa toimia tieliikenteen ohjaajana tasoristeyksessä ja muissa erikseen määritellyissä tehtävissä.
- Osaa turvamiestoiminnan käytön periaatteet ja tuntee turvallisuusohjeet.
- Hallitsee turvamiehen tehtävät ja toiminnan.
- Hallitsee TURO:n mukaiset toimintatavat rautatiealueella.

Pätevyyden myöntämisen vaatimukset:

- Hyväksytysti suoritettut
 - o harjoitustehtävät
 - o kirjallinen koe

Voimassaolo: Turvamiespätevyys on voimassa viisi (5) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Turvamiespätevyys uusitaan käymällä koulutus uudelleen. Turvamieskoulutus uusii myös ratatyöturvallisuuspätevyyden.

Ratatyövastaava (RTV)

Koulutuksen tarkoitus: Koulutuksen sisältö noudattelee ratatyömenettelyn prosessia alkaen suunnittelusta ja päättyen työalueen luovuttamiseen takaisin liikennöinnille. Perusprosessin lisäksi koulutuksessa huomioidaan kaikki yleisimmät erityistoimenpiteitä vaativat turvallisuusmenettelyt, kuten esim. tulityökorttivaatimus, tieturvavaatimus. Koulutus antaa myös kattavan yleistiedon rautatiealueella tehtävien töiden suunnittelusta, toteutuksesta ja turvallisuusmenettelyistä sekä riskeistä.

Koulutuksen kesto: 40 oppituntia.

Ennakkovaatimukset:

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)
- Vähintään kuuden (6) kuukauden käytännön työkokemus radan kunnossapitoon tai rakentamiseen liittyvistä maastotehtävistä. Osallistujan tulee osoittaa työkokemuksensa kesto koulutuslaitokselle annettavalla työtodistuksella.
- Opiskelija on todettu soveltuvaksi tehtäväkohtaisella soveltuvuusarvioinnilla (kts. luku 4.3).

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää ratatyövastaavan toimintaan vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Tuntee rautatiealueella työskentelyn ja liikkumisen periaatteet.
- Tuntee opastimet, opasteet ja merkit ja osaa niiden käytön ratatyössä.
- Tuntee liikennöinnin periaatteet.
- Tuntee liikenteenohjauksen periaatteet ja osaa toimia liikenteenohjauksen ohjauksessa myös liikennöintiin liittyvissä asioissa.
- Tuntee tunneleissa työskentelyyn liittyvät erityismenettelyt.
- Tuntee koko ratatyömenettelyn prosessin ja ymmärtää sen jokaisen vaiheen merkityksen rautatieturvallisuuteen.
- Osaa ratatyön suunnitteluun liittyvät ratatyövastaavan vastuulla olevat asiat ja hahmottaa koko suunnitteluprosessin ja sen tärkeyden.
- Osaa ja tuntee ratatyövastaavan tehtävät ja vastuut ratatyössä sekä niihin liittyvät ohjeistukset.
- Osaa tehdä nopeusmuutoksiin liittyvät toimenpiteet maastossa.
- Osaa käyttää viestintävälineitä ja järjestelmiä (esim. RAPLI ja RUMA) sekä hallitsee määrämuotoisen ja täsmällisen rautatieturvallisuuteen liittyvän viestinnän.
- Osaa ohjata ja valvoa työkoneiden ja liikkuvan kaluston käyttöä ratatyöalueilla.
- Osaa tehdä jännitekatkomentelyyn liittyvät ratatyövastaavan suorittamat toimenpiteet ja ymmärtää sähköradalla työskentelyyn liittyvät erityisvaatimukset.
- Osaa tulityöhön, kaivuu-, räjäytys- ja louhintatyöhön liittyvät erityismenettelyt.
- Osaa poistaa taseisteyksen varoituslaitoksen käytöstä ja ottaa sen takaisin käyttöön sekä osaa tehdä tarvittavat ilmoitukset.
- Osaa toimia oikein onnettomuus- ja hätätilanteissa.
- Hallitsee Liikenteen rajoite -ilmoituksen laatimisen (LR-ilmoitus).
- Hallitsee tehdä maastossa ratatyön suojaamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

- Hyväksytysti suoritettut
 - o kirjallinen koe
 - o suoritettut tehtävät
 - o Koulutuksen päätteeksi suoritetaan käytännön koe, joka kattaa kaikki ratatyövastaavan perustehtäviin kuuluvat osa-alueet.
- Käytännön harjoittelutehtävät kouluttajan opastamana.

Voimassaolo: Voimassa yhden (1) vuoden päättymisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Ratatyövastaavan pätevyden ylläpitämiseksi on suoritettava kalenterivuositain hyväksytysti yhden (1) päivän kestoinen Ratatyövastaavan kertauskoulutus. Mikäli henkilöllä on myös turvamiespätevyys, RTV kertauskoulutus uusii myös turvamiespätevyuden. Turvamiespätevyuden ja ratatyöturvallisuuspätevyuden voimassaolo säilyy ratatyövastaavan pätevyuden voimassaoloajan.

Ratapihaliikenneohjaajan pätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Hallitsee vastuualueensa liikenteenohjauksen kokonaisuudessaan vaihtotyön osalta.

Koulutuksen kesto: Koulutuksen kokonaiskesto on noin 1 kk sisältäen teoriaosuuden ja käytännön harjoittelun. Lisäksi työantajat järjestävät tarvittavat työnopastukset.

Ennakkovaatimukset:

- Vähintään toisen asteen ammatillinen perustutkinto tai ylioppilastutkinto
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)
- Henkilö on todettu soveltuvaksi tehtäväkohtaisella soveltuvuusarvioinnilla (kts. luku 4.3)
- Erikseen sovittuna hätämaadoituskoulutus

Osaamistavoitteet:

- Ymmärtää radalla ja rautatieympäristössä liikkumisen edellytykset ja tunnistaa radalla liikkumisen vaaratekijät, jotka voi aiheuttaa sähkö tai radalla liikkuva kalusto
- Ymmärtää ratapihaliikenneohjaajan toiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen
- Ymmärtää rautatiejärjestelmän perusteet ja tunnistaa siitä omaa työtä koskevat ohjeet ja määräykset, sekä hallitsee ne tarvittavilta osin
- Tuntee liikenteenohjauksen peruskäsitteet ja erilaiset toimintajärjestelmät yleisellä tasolla
- Tuntee tehtävänsä kannalta tarpeelliset radan merkit ja merkinnät, opastimet sekä opastimien opasteet
- Tuntee inhimillisten tekijöiden merkityksen turvallisuuskriittisessä ratapiha- ja liikenteenohjaustyössä
- Osaa käyttää tarvittavia liikenteenohjausjärjestelmiä ja tehdä tarvittavat dokumentaatiot
- Osaa toimia oikein vajaatoiminta-, onnettomuus- ja hätätilanteissa
- Hallitsee ja ymmärtää vastuunsa liikenteenohjauksen ratatyön suojaamiseksi
- Hallitsee vastuualueensa liikenteenohjauksen kokonaisuudessaan vaihtotyön osalta
- Hallitsee junaliikenteen kulkuteiden varmistamisen itsenäisesti kulkutien varmistamismääräyksen mukaisesti
- Hallitsee tarvittavan liikenneviestinnän ja määrämuotoiset viestit sekä osaa käyttää niitä oikein
- Hallitsee työskentelyn sähköistetyllä radalla ja tunnistaa sähkөөn liittyvät vaaratekijät

Osaamisen varmentamisen tapa:

- Kirjalliset kokeet
- Työharjoittelu
- Työnopastus
- Työnäytöt

Pätevyyden voimassaolo: Pätevyys on voimassa yhden (1) vuoden kalenterivuoden loppuun saakka.

Pätevyyden ylläpito: Ratapihaliikenneohjaajapätevyyden ylläpitämiseksi on suoritettava kalenterivuositain hyväksytysti (8 oppitunnin) kertauskoulutus. Hyväksytysti suoritettu kertauskoulutus uusii voimassa olevan Ratatyöturvallisuuspätevyyden (Turva).

LUONNOS

Liikenneohjaajan pätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Liikenteenohjaus on työtä, jolla varmistetaan rataverkon turvallinen liikennöinti ja radan kapasiteetin tehokas käyttö eri tarkoituksiin. Koulutuksen käytyään opiskelija osaa ja hallitsee liikenneohjaajan tehtävät niin laajasti, että hän kykenee itsenäiseen ja turvalliseen toimintaan jatkuvasti muuttuvissa olosuhteissa.

Opiskelija hallitsee liikenteenohjauksessa käytettävät ohjaus- ja hallintajärjestelmät sekä sovellukset. Opiskelija myös ymmärtää omien tekojensa vaikutukset osana rautatiejärjestelmän turvallista toimintaa.

Koulutusohjelma antaa opiskelijalle valmiuden työskennellä liikenteenohjauksessa. Hän tietää rautatiejärjestelmässä toimimiseen kohdistuvat lait, määräykset ja ohjeet sekä osaa toimia niiden mukaisesti.

Koulutuksen kesto: Koulutuksen kokonaiskesto on noin 6 kk. Tähän sisältyy aloitusjakso: orientaatio, TURVA ja PERA koulutukset sekä perehtyminen tulevaan ohjausalueeseen.

Ennakkovaatimukset:

- Vähintään toisen asteen ammatillinen perustutkinto tai ylioppilastutkinto
- Opiskelija on todettu soveltuvaksi tehtäväkohtaisella soveltuvuusarvioinnilla (kts luku 4.3)

Osaamistavoitteet:

- Ymmärtää radalla ja rautatieympäristössä liikkumisen edellytykset ja hänen on tunnistettava radalla liikkumisen vaaratekijät sekä sähkörataan liittyvät vaaratekijät
- Ymmärtää rautatiejärjestelmän perusteet ja tunnistaa siitä omaa työtä koskevat ohjeet ja määräykset, sekä hallitsee ne tarvittavilta osin
- Ymmärtää liikenteenohjaustoimintaan vaikuttavia tekijöitä ja myös omien tekojensa vaikutuksia osana rautatiejärjestelmän turvallista toimintaa
- Ymmärtää, mitä inhimilliset tekijät liikenneohjaajan työssä ovat ja hänen käsityksensä syvenee niiden merkityksestä ja mahdollisesta vaikutuksesta. Opiskelija ymmärtää, että ne ovat osa liikenneohjaajan turvallisuuskriittistä työtä.
- Ymmärtää liikenneturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden merkityksen omassa työssään ja osaa toimia niiden mukaisesti
- Tuntee yleisellä tasolla rautatiejärjestelmän perusteet, liikenteenohjauksen peruskäsitteet ja erilaiset toimintajärjestelmät
- Tuntee ja hallitsee opastimet, opasteet sekä radan merkit liikenneohjaajan työn kannalta riittävässä laajuudessa ja ymmärtää, mitä ne merkitsevät liikenneturvallisuuden kannalta
- Tuntee liikenteenohjaukseen liittyvät ratatyö- ja liikennöintiohjeet sekä -määräykset
- Tietää, mitä varautumisella rautatieliikenteenohjauksessa tarkoitetaan ja tuntee myös erilliskäyttöjen pääperiaatteet
- Tietää ohjaamansa rataverkon toiminnot, toimijat, viranomaiset ja keskeiset sidosryhmät
- Osaa toimia oikein ja oma-aloitteisesti häiriö-, onnettomuus- ja hätätilanteissa
- Osaa liikennöintiin (junaliikenne, vaihtotyö) liittyvien kulkuteiden turvaamisen ja tarvittavien lupien antamisen sekä ratatyöhön liittyvien lupien annon ja ratatyön suojaamisen

- Osaa dokumentoida ja raportoida tarvittavat asiat ohjeistuksen mukaisesti
- Osaa toimia oikein ja vastuullisesti erilaisissa vuoronvaihtotilanteissa
- Hallitsee liikenteenohjauksessa käytettävät ohjaus- ja hallintajärjestelmät sekä sovellukset
- Hallitsee tarvittavan liikenneviestinnän ja määrämuotoiset viestit sekä osaa käyttää niitä oikein
- Hallitsee liikennöinnin ja ratatyön yhteensovittamisen
- Hallitsee työskentelyalueensa rataanfran ja siihen liittyvät erityisohjeet (mm. tunneliohje) erilaisissa liikenteenohjaustilanteissa
- Hallitsee oikeat työmenetelmät ja työskentelyjärjestyksen normaali- sekä poikkeustilanteissa
- Hallitsee kaikki työssään tarvitsemat turvalaitteet liikenteenohjauskeskuksessa ja tarvittavilta osin maastossa, sekä tuntee radan teknisten valvontalaitteiden toiminnan
- Hallitsee liikenteenohjauksen erilaisissa häiriö- ja vajaatoimintatilanteissa, kuten liikenteenohjausjärjestelmien vikatapauksissa ja sähkön syöttöhäiriötilanteissa

Osaamisen varmentamisen tapa:

- Kirjalliset teoria- ja osateoriakokeet tai osaamisen varmentaminen
- Simulaattoriharjoittelu
- Työnopastus
- Työnäyttö ja osatyönäytöt

Pätevyden voimassaolo: Pätevyys on voimassa toistaiseksi.

Pätevyden ylläpito: Liikenneohjaapätevyys ylläpitämiseksi on suoritettava hyväksytysti yhden (1) päivän kestoinen kertauskoulutus, viimeistään pätevyys päättyneeseen mennessä. Hyväksytysti suoritettu kertauskoulutus uusii voimassa olevan Rata-työturvallisuuspätevyys (Turva). Mikäli henkilö on ollut poissa pätevyteen liittyvästä tehtävästä kaksi (2) vuotta tai sitä pidempään, hänen on suoritettava koulutus uudestaan.

Kertauskoulutuksen sisältö:

Kertauskoulutuksen on sisällettävä vähintään seuraavia aiheita:

- Kulkutien turvaaminen
- Vaihtotyön luvananto
- Ratatyön luvananto ja suojaaminen
- Mahdolliset muutokset sääntelyssä tai käytettävissä järjestelmissä
- Vaaralliset aineet
- Inhimilliset ja organisatoriset tekijät
- Osaamisen varmistaminen

Kertauskoulutus voidaan toteuttaa monimuotoisesti hyödyntäen luokkaopetusta, simulaattoriharjoituksia, sekä itse- ja etäopiskelua.

Täydennyskoulutuksen sisältö:

Täydennyskoulutuksen sisältö ja tarve määritellään aina, kun tieto muutoksesta liikenteenohjauksen toimintaympäristössä on tapahtumassa.

Täydennyskoulutus voidaan toteuttaa monimuotoisesti hyödyntäen luokkaopetusta, simulaattoriharjoituksia, sekä itse- ja etäopiskelua.

Poissaolon tai turvallisuuspoikkeaman jälkeinen koulutus

Poissaolon tai turvallisuuspoikkeaman jälkeen henkilölle järjestetään tarvittaessa yksilöllistä koulutusta.

Jos henkilön työskentely liikenneohjaajan tehtävässä on keskeytynyt yli vuoden ajaksi, hänen on suoritettava hyväksytysti sekä kertauskoulutus että käytännön osaamista osoittava koe voidakseen jälleen toimia liikenneohjaajana.

Muissa tilanteissa koulutuksen tarve ja laajuus arvioidaan tapauskohtaisesti.

LUONNOS

Päällysrakennepätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Antaa valmiudet vaihteiden ja raidemateriaalien oikeanlaiseen käsittelyyn, päällysrakenteen kunnossapitoon, korjaamiseen ja rakentamiseen, kunnossapitotason arviointiin, radan liikennöitävyyden arviointiin ja vaihteiden asentamiseen.

Koulutuksen käytyä opiskelija hallitsee radan päällysrakenteen liikennekelpoisuuden arvioinnin, tarkastamisen ja hyväksymisen rakennus-, asennus- tai kunnossapitotyön jälkeen käyttöön otettavaksi. Opiskelija osaa toimia radan päällysrakennetöistä vastavana.

Koulutuksen kesto: 56–64 oppituntia.

Ennakkovaatimukset:

- Tehtävään soveltuva teknisen alan koulutus (ammattitutkintoa ylempi tutkinto) ja vähintään kolmen vuoden monipuolinen ratatyökokemus ja ohjattua harjoittelua päällysrakennetöissä TAI
- vähintään neljän vuoden monipuolinen ratatyökokemus ja ohjattua harjoittelua päällysrakennetöissä
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää tehtävän merkityksen rautatieturvallisuuden varmistamiseksi.
- Ymmärtää päällysrakennetoiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää työrajoitteet päällysrakennetöiden toteutettavuuden kannalta.
- Tuntee päällysrakennetta koskevat Väyläviraston ohjeet, työmenetelmät sekä vaatimukset.
- Tuntee vaihteen rakenteen ja eri vaihdetyypit.
- Tuntee ATU:n yksityiskohdat.
- Tuntee raidemateriaalien oikeat käsittelytavat, käyttötarkoitukset ja -kohteet.
- Tuntee lumityömenetelmät raiteella ja vaihteessa.
- Tuntee tukemiskoneen toimintaperiaatteen ja esi- ja jälkitöiden merkityksen geometrian pysyvyydelle.
- Tunnistaa eri kiskoprofiilien ominaispiirteet.
- Tunnistaa raidegeometrian eri suureiden virheet raiteentarkastuskäyristä.
- Tietää tukikerroksen laadun ja käsittelyn vaikutukset raiteen geometriaan ja sen pysyvyyteen.
- Tietää hellekäyrän syntymekanismit ja tunnistaa hellekäyrän.
- Tietää lyhyt- ja pitkäkiskoraiteen toiminnan perusteet.
- Tietää jatkuvakiskoraiteen toiminnan perusteet.
- Tietää neutraloinnin työvaiheet ja menetelmät.
- Tietää vaihteen asentamisen eri työmenetelmät ja tunnistaa asentamiseen liittyvät turvalaite- ja sähköratatyöt.
- Tietää maadoittamisen merkityksen sähköradalla.
- Tietää raiteen geometrian virheiden syntymekanismien raiteessa ja erityisesti epäjatkuvuuskohdissa: tasoristeykset, siltojen päädyt, kalliroleikkaukset, rummut, vaihteet, kiskoatkokset.
- Osaa ottaa turvalaitteet ja sähköradan huomioon päällysrakennetöissä.

- Osaa määritellä koneellisesti tuettavat osuudet raiteentarkastuskäyristä.
- Osaa erottaa eri kunnossapitotasojen geometrisen kunnan vaatimukset käytännössä.
- Osaa määrittää radan liikennöitävyyden ja sallittavan nopeuden.
- Osaa laatia radan liikennöitävyyden tarkastuspöytäkirjan.
- Hallitsee vaihteen tarkastuksen ja säädön.
- Hallitsee vaihteen eri osa-alueiden huolto- ja kunnostustoimenpiteet.
- Hallitsee radan geometrian ja koneellisen kunnossapidon yhteyden.
- Hallitsee Jk-raiteen Er-jatkoksen kunnossapitomenetelmät.
- Hallitsee Lk- ja Pk-raiteen jatkoksien kunnossapidon.
- Hallitsee säätölevytyksen eri kiskonkiinnitysmenetelmillä.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

Hyväksytysti suoritettut

- Kirjallinen koe
- Käytännön harjoittelu
- Käytännön koe

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Päälysrakennepätevyyden voimassaolo edellyttää, ettei ole ollut yli vuoden taukoa päälysrakennepätevyyttä vaativista tehtävistä. Pätevyyden ylläpitämiseksi on myös osallistuttava Päälysrakennepätevyyden 8 oppitunnin kestoiseen kertauskoulutukseen viimeistään pätevyyspäätymiseen mennessä. Kertauskoulutukseen osallistumisen edellytyksenä on hyväksytysti suoritettu ennakkotehtävä, kertauskoulutuksessa hyväksytysti suoritettu kirjallinen koe tai osaamisen varmentaminen sähköisessä oppimisympäristössä sekä hyväksytysti suoritettu näyttökoe.

Taito- ja maarakennuspätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Koulutuksessa vahvistetaan peruskoulutuksessa ja työkokeuksen perusteella saatuja valmiuksia vastata liikennöidyssä rautatieympäristössä siltojen ja muiden taitorakenteiden toteutuksen työnjohtajana, **työvaihesuunnittelijana tai rakennustöiden valvojana.**

Koulutuksen tarkoitus: Koulutukseen kuuluu teoriakoulutuksen sekä käytännön esimerkkien kautta tutustua liikennöidyn rautatieympäristön erityispiirteisiin.

Koulutuksen kesto: 16 oppituntia.

Ennakkovaatimukset:

- Tehtävään soveltuva teknisen alan tutkinto (ammattitutkintoa ylempi tutkinto)
- Vähintään kahden vuoden työkokemus taitorakenteiden rakennustöiden työnjohtajana, sillanrakennustöiden valvojana tai siltasuunnittelijana
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)

Osaamisvaatimukset:

- Tunnistaa taito ja/tai alusrakenteiden vaikutuksen radan liikennöitävyyteen ja sallittavan nopeuteen.
- Tunnistaa milloin radan liikennöitävyyden tarkastuspöytäkirja vaaditaan.
- Ymmärtää toiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Tuntee ratatyön asettamat yleiset vaatimukset maa- ja taitorakenteille.
- Tuntee radan rakenteen ja sille asetut vaatimukset.
- Tuntee ratarakenteen kuivatuksen toimintamekanismit.
- Tuntee radan stabiliteettiin, kantavuuteen ja painumiin vaikuttavat tekijät.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset: Hyväksytysti suoritettu kirjallinen koe.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Taito- ja maarakennuspätevyyden ylläpitämiseksi tulee henkilön toimia pätevyyttä vaativissa töissä vuosittain sekä osallistuttava Taito- ja maarakennuspätevyyden 8 oppitunnin kestoiseen kertauskoulutukseen viimeistään pätevyyden päättymiseen mennessä.

Turvalaiteasentajapätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Antaa sähköalan ammattihenkilölle valmiudet toimia turvalaitteiden asennustöissä sekä turvalaitteisiin kohdistuvissa huolloissa ja viankorjauksissa.

Koulutuksen kesto: 80 oppituntia.

Ennakkovaatimukset:

- Sähkö- ja automaatioalan perustutkinto. Sähköisten turvalaitteiden osalta pätevyysvaatimuksissa noudatetaan voimassa olevaa sähköturvallisuuslakia.
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (TURVA)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Sähkötyöturvallisuuskoulutus (SFS6002)

Osaamisvaatimukset:

- ymmärtää turvalaiteasennuksessa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää maadoitusten merkityksen ja sähköradan paluuvirtatien osana raidevirtapiiriä.
- Tuntee asetinlaitteisiin ja suojastukseen liittyvät ulkolaite-elementit, kuten opastimet, vaihteet jne.
- Tunnistaa eri laitetypit ja toimintatekniikat, kuten asetinlaitteiden yleiset toimintaperiaatteet.
- Tunnistaa myös muita rautatietekniikkaan ja raiteistoon liittyviä laitteita, sekä tietää niiden käyttötarkoitukset.
- Tunnistaa turvalaitetekniikassa käytetyt kaapelityypit ja niiden rakenteet.
- Osaa lukea turvalaitepiirustuksia ja turvalaitteiden kytkentäkuvia (tietokone että rele).
- Osaa perusasiat asetinlaitteista, junien kulunvalvontajärjestelmästä, suojastuksesta, tasoristeyslaitoksista, laskumäkilaitteistoista, turvalaitteiden virransyöttölaitteistoista, kaapeloinnista ja kauko-ohjauslaitteistoista.
- Osaa raiteen vapaana olo -järjestelmien toimintaperiaatteet, kuten mitata ja säätää erilaisia raiteen vapaana olon -valvontajärjestelmiä (esim. raidevirtapiirit).
- Osaa dokumentoida huolto-, kunnossapito- ja asennustyöt sekä niiden mittaus ja säätötoimenpiteet.
- Osaa toimia liikenteenohjauksen alaisuudessa tilanteissa, jos asetinlaitteella joudutaan paikallisesti muodostamaan kulkuteitä.
- Osaa määrittää radan liikennöitävyyden turvalaitteiden osalta esim. viankorjauksen yhteydessä tai muissa tilanteissa, joissa ei käytetä erillistä käyttöönottotarkastajaa
- Osaa työhön liittyvän sähkö- ja junaturvallisuuden, sekä niihin liittyvät määräykset ja ohjeet.
- Hallitsee käytössä olevien turvalaitteiden asennustyöt sekä turvalaitteisiin kohdistuvat huolto- ja viankorjaustyöt.
- Hallitsee liikenteen vaatimukset, paikalliset olosuhteet ja tunnistaa riskit työn suorituksessa.
- Hallitsee huolto- ja asennustöitä tehtyjen huolto-ohjeiden tai suunnitelmien mukaisesti.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

- vähintään 3 kuukautta ohjattua harjoittelua turvalaiteasentajan tehtävistä tai intensiivijakso ROKissa
- Väyläviraston Junakulunvalvonnan (JKV) perusteet -kurssi
- Ennakkotehtävät
- Kirjallinen koe
- Käytännön koe

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Turvalaiteasentajapätevyyden ylläpitämiseksi on osallistuttava Turvalaiteasentajapätevyyden 8 oppitunnin kestoiseen kertauskoulutukseen viimeistään pätevyyden päättymiseen mennessä. Jos kertauskoulutusta ei käydä määräajassa, katsotaan pätevyys vanhentuneeksi.

Turvalaitteiden käyttöönottotarkastajapätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Koulutuksessa vahvistetaan aikaisemman työkokemuksen myötä saatuja valmiuksia vastata turvalaitejärjestelmän käyttöönottotarkastajan tehtävistä niistä annetun ohjeistuksen mukaisesti, ja valmiuksia tehdä päätös turvalaitejärjestelmän liikennöitävyydestä (eli voiko radan luovuttaa liikenteelle). Koulutuksessa perehdytään turvalaitteiden käyttöönottotarkastusmenettelyyn (tarkastusprosessi), tarkastusten suunnitteluun ja raportointiin sekä tarkastuksen vikojen ja puutteiden (poikkeamien) hallintaan, käyttöönottotarkastajan vastuisiin sekä turvalaitteita ja niiden tarkastus- ja hyväksyntämenettelyjä koskeviin säädöksiin ja ohjeisiin.

Koulutuksen kesto: 40 oppituntia.

Ennakkovaatimukset:

Ennakkovaatimuksissa korostuu rautatiealan työkokemus, ja sille on asetettu erikseen sisältövaatimukset, joiden täytyminen tulee osoittaa ennen koulutukseen osallistumista. Työkokemustenvaatimusten täytyminen osoitetaan CV-tiedoilla, joissa kuvataan sisältövaatimusten mukaiset tehtävät toimeksiannoittain (mm. tehtävän sisältö, ajallinen kesto ja tehdyt työtunnit). Työkokemusvaatimusten täyttymisen tarkastaa muista pätevyyksistä poiketen Väyläviraston edustaja.

Työkokemusvaatimus:

- Vähintään viiden (5) vuoden työkokemus pätevyuden mukaisen tehtävän toteutusta tukevista rautatiealan tehtävistä esimerkiksi turvalaitesuunnittelijan, -asiantuntijan, -asentajan tehtävät, turvalaitejärjestelmän suunnittelun, toteutuksen ja testauksen tehtävät tai turvalaitteiden käyttötehtävät (liikenteenohjaus). Työtehtävien tulee sisältää tehtäviä, joiden myötä työkokemukselle asetetut sisältövaatimukset täyttyvät riittävällä tavalla.

TAI

- Vähintään kahden (2) vuoden työkokemus turvalaitejärjestelmien tarkastustehtävistä käyttöönottotarkastusryhmän jäsenenä. Työtehtävien tulee sisältää tarkastustehtäviä ainakin FAT-, SIT-, SAT- ja suunnitelmien tarkastus/analysointivaiheesta. Työtehtävien tulee sisältää tehtäviä, joiden myötä työkokemukselle asetetut sisältövaatimukset täyttyvät riittävällä tavalla.

Sisältövaatimukset työkokemukselle:

- Tuntee turvalaitejärjestelmien suunnittelu- ja toteutusprosessin ja sitä ohjaavat ohjeet
- Tuntee toiminnallisen turvallisuuden periaatteet ja keskeiset alan standardien vaatimukset
- Tuntee turvalaitejärjestelmien testauksen tekniikat ja menettelyt
- Tuntee turvalaitejärjestelmien yleiset toimintaperiaatteet esim. kulkutien muodostuminen, paikallisluvat
- Tuntee turvalaitejärjestelmiin liittyvät eri laitetypit ja toimintatekniikat esim. vapaana olon valvonnan tekniikat ja toimintaperiaatteet
- Tuntee turvalaitejärjestelmiin (mm. asetinlaitteisiin, suojastukseen, kulunvalvontaan, varoituslaitoksiin ja kauko-ohjausjärjestelmä) liittyvät ulkolaiteelementit, kuten opastimet, vaihteet jne.
- Tunnistaa myös muita rautatietekniikkaan ja raiteistoon liittyviä laitteita, sekä tietää niiden käyttötarkoitukset ja ymmärtää niiden vaikutuksen turvalaitejärjestelmiin

- Tuntee liikennöinnin yleiset periaatteet ja menettelyt
- Tuntee rautatiealan riskienhallinnan menettelyt ja työkalut
- Tuntee työhön liittyvät sähköturvallisuusmääräykset
- Osaa lukea turvalaitteiden kytkentäkuvia (tietokone ja rele)
- Osaa lukea turvalaitepiirustuksia
- Osaa määrittää riittävät testitapaukset vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi
- Osaa suorittaa testit testaussuunnitelman mukaisesti

Muut ennakkovaatimukset:

- Tehtävään soveltuva tekninen tutkinto (vähintään alempi korkeakoulututkinto)
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (TURVA)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Sähkötyöturvallisuuskoulutus (SFS6002)
- Toiminnallisen turvallisuuden koulutus (laajuus vähintään 2 pv)
- Henkilö on todettu soveltuvaksi tehtäväkohtaisella soveltuvuusarvioinnilla (ks. luku 4.3).

Osaamisvaatimukset koulutukselle:

- Hallitsee turvalaitteiden tarkastusprosessin ohjeen mukaisesti ja osaa tehdä päätöksen radan liikennöitävyydestä turvalaitteiden osalta (eli voiko radan luovuttaa liikenteelle)
- Hallitsee käyttöönottosuunnitelman laadinnan huomioiden liikenteen ja käyttöönoton yhteensovittaminen sekä käyttöönoton vaiheistus ja aikataulu
- Hallitsee turvalaitteiden käyttöohjeiden laadinnan vaatimukset
- Hallitsee käyttöönototarkastajan vastuut ja osaa määrittää tarkastuksessa tarvittavan osaamisen ja resurssit
- Osaa toimia rautatiejärjestelmän monitoimijaympäristössä huomioiden eri toimijoiden roolit
- Osaa raportoida käyttöönototarkastukseen sisältyvät testit ja tarkastukset sekä havaitut viat ja puutteet
- Tuntee turvalaitejärjestelmiä koskevat säädökset ja määräykset
- Tuntee vaatimustenhallinnassa sekä vikojen ja puutteiden hallinnassa käytettävät järjestelmät
- Tunnistaa olemassa olevat turvalaitevaatimukset ja niiden sovellusalat esim. FIR, RATO, varoituslaitosten tekniset toimitusehdot
- Tuntee liikennöinnin turvallisuusvaatimukset
- Tuntee turvalaitejärjestelmien hankinta- ja hyväksyntämenettelyt

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

- Osallistuminen koulutukseen ja hyväksytysti suoritettu kirjallinen koe

Voimassaolo: Pätevyys voimassa yhden (1) vuoden myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Käyttöönototarkastajapätevyyden ylläpitämiseksi henkilön tulee toimia pätevyyttä vaativissa töissä vuosittain. Lisäksi henkilön on osallistuttava vuosittain 8 oppitunnin kestoiseen kertauskoulutukseen, viimeistään pätevyuden päättymiseen mennessä.

Kunnostushitsauspätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Koulutus antaa valmiuden kiskon ja vaihteen osien kunnostushitsaus ja hionta tehtäviin. Kunnostushitsauspätevyys voi toimia myös pohjakoulutuksena kaarijatkos- ja termiitihitsauspätevyysiin.

Koulutuksen kesto: Riippuvainen pätevyyskokonaisuudesta:

- Puikkohitsauksen perusteet: 15 pv (korvattavissa voimassa olevalla EN ISO 9606-1 mukaan todennetulla puikkohitsausprosessin henkilöpätevyydellä päätäisliitokselle)
- Kiskojen ja vaihteenosien kunnostushitsaus: 25 pv

Ennakkovaatimukset:

- Toisen asteen perustutkinto kone- ja tuotantotekniikan alalta TAI
- muu Väyläviraston erikseen hyväksymä toisen asteen perustutkinto ja soveltuva työkokemus
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky
- Tulityökortti

Osaamisvaatimus:

- Ymmärtää hitsaustoiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää jatkuvakiskoraiteen vaatimukset.
- Tuntee noudatettavat standardit ja niiden vaatimukset, mm SFS-EN 15594, SFS EN 16725, ja SFS-EN ISO 5817.
- Osaa toimia kiskohitsien, kiskojen ja vaihteiden hiontatöissä.
- Hallitsee käytettävät hitsausmenetelmät ja hitsauksiin liittyvät ohjeet.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

Hyväksytysti suoritettut

- Kirjalliset kokeet
- Käytännön harjoittelu
- Hitsauskoe

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa kaksi (2) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Osallistuttava hitsauskokeeseen kahden (2) vuoden välein viimeistään, pätevyyden päättymiseen mennessä. Hitsauspätevyyden voimassaolo edellyttää, ettei ole yli puolen vuoden taukoa kyseisen menetelmän hitsauksissa. Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky.

Kaarijatkoshitsauspätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Koulutus antaa valmiuden kaarijatkoshitsauksen tehtäviin.

Koulutuksen kesto: 15 pv

Ennakkovaatimukset:

- Toisen asteen perustutkinto kone- ja tuotantotekniikan alalta TAI
- muu Väyläviraston erikseen hyväksymä toisen asteen perustutkinto ja soveltuva työkokemus
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Kunnostushitsauspätevyys
- Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky
- Tilityökortti

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää hitsaustoiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää jatkuvakiskoraiteen vaatimukset.
- Tuntee noudatettavat standardit ja niiden vaatimukset, mm SFS-EN ISO 5817.
- Osaa toimia kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsosien sekä kiskoatkosten hitsaus-tehtävissä.
- Osaa toimia kiskohitsien, kiskojen ja vaihteiden hiontatöissä.
- Hallitsee käytettävät hitsausmenetelmät ja hitsauksiin liittyvät ohjeet.
- Hallitsee eristysjatkostenliimauksen.
- Hallitsee jatkuvakiskoraiteen vaatimukset.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

Hyväksytysti suoritettut

- Kirjalliset kokeet
- Käytännön harjoittelu
- Hitsauskoe

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa kaksi (2) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Osallistuttava hitsauskokeeseen kahden (2) vuoden välein, viimeistään pätevyyden päättymiseen mennessä. Hitsauspätevyyden voimassaolo edellyttää, ettei ole yli puolen vuoden taukoa kyseisen menetelmän hitsauksissa. Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky.

Termiittihitsauspätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Koulutus antaa valmiuden termiittihitsauksen tehtäviin.

Koulutuksen kesto:

- 8 pv kun henkilöllä on kunnostushitsauspätevyys
- 15 pv kun koulutus omana kokonaisuutena

Ennakkovaatimukset:

- Toisen asteen perustutkinto kone- ja tuotantotekniikan alalta TAI
- muu Väyläviraston erikseen hyväksymä toisen asteen perustutkinto ja soveltuva työkokemus
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky
- Tilityökortti

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää hitsaustoiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää jatkuvakiskoraiteen vaatimukset
- Tuntee noudatettavat standardit ja niiden vaatimukset, mm SFS EN 14730-2 ja SFS-EN ISO 5817
- Osaa toimia kiskojohtokosten hitsaustehtävissä
- Osaa toimia kiskohitsien hiontatöissä
- Hallitsee käytettävät hitsausmenetelmät ja hitsauksiin liittyvät ohjeet
- Hallitsee jatkuvakiskoraiteen vaatimukset

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

Hyväksytysti suoritettut

- Kirjalliset kokeet
- Käytännön harjoittelu
- Hitsauskoe

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa kaksi (2) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Osallistuttava hitsauskokeeseen kahden (2) vuoden välein, viimeistään pätevyys päätymiseen mennessä. Hitsauspätevyyden voimassaolo edellyttää, ettei ole yli puolen vuoden taukoa kyseisen menetelmän hitsauksissa. Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky.

Hitsausmestari-pätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Antaa valmiuden toimia vastaavana kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsosien hitsausteknisissä töissä ja ultraäänitarkastustöissä sekä antaa valmiuden toimia hitsaus- ja tarkastustöiden laadunvarmistajana.

Koulutuksen kesto: Riippuen aikaisemmasta pätevyyskokonaisuudesta.

Ennakkovaatimukset:

- Vähintään kansainvälisen hitsausneuvojan (IWS) pätevyys
- Vähintään kahden vuoden työkokemus kiskojen ja vaihteiden hitsauksiin tai tarkastuksiin liittyvistä töistä tai kahden vuoden työkokemus rakennehitsauksiin liittyvistä töistä (hitsauskoordinaattori tai vastaava)
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Tulityökortti
- (Poistettu: kunnostushitsauspätevyys)

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää hitsaustoiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää hitsausmestarin vastuun työ- ja rautatieturvallisuudelle.
- Tuntee noudatettavat standardit ja niiden vaatimukset, mm SFS EN 14730-2, SFS EN 16725, SFS-EN 15594 ja SFS-EN ISO 5817.
- Tuntee kiskomateriaalin ultraäänitarkastusmenetelmän ja ohjeet.
- Tuntee dokumentointiin liittyvät vaatimukset.
- Hallitsee tehtävään liittyvät ohjeet, määräykset ja standardit.
- Hallitsee jatkuvakiskoraiteeseen liittyvät hitsaustekniset työmenetelmät.
- Hallitsee radan hitsausten erityispiirteet.
- Hallitsee radan liikennöitävyyden määrittämisen raideteräkseen tehtyjen hitsausten osalta.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

- Hyväksytysti suoritettu kirjallinen koe
- Hyväksytysti suoritettu päällysrakennepätevyyskoulutus

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa kaksi (2) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Pätevyyden voimassaolon edellytyksenä on osallistuminen Väyläviraston järjestämille Hitsauspäiville kahden (2) vuoden välein.

Ultraäänitarkastajapätevyys

Koulutuksen tarkoitus: Pystyy luotettavasti löytämään visuaalisesti ja ultraäänitarkastusmenetelmällä kiskon ja vaihteiden teräsosien pintaviat ja sisäiset viat sekä arvioimaan vikojen vakavuuden ja vialuokan kansallisen ja UIC- luokituksen mukaisesti.

Koulutuksen kesto: 15 päivää.

Peruskoulutus: riippuen aikaisemmasta pätevyyskokonaisuudesta 10–15 pv.

Jatkokoulutus: 5 päivää, aikaisintaan 6 kk käytännön UT työharjoittelun jälkeen.

Ennakkovaatimukset:

- Toisen asteen perustutkinto kone- ja tuotantotekniikan alalta TAI
- muu Väyläviraston erikseen hyväksymä toisen asteen perustutkinto ja soveltuva työkokemus
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky.

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää ultraäänitarkastuksessa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Tuntee noudatettavat standardit ja niiden vaatimukset, mm SFS-EN ISO 5817 ja SFS EN 16729-1, 3 & 4.
- Tuntee UIC 70712 ja UIC 725 julkaisut.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

- Hyväksytysti suoritettut
 - o Kirjalliset kokeet
 - o Vähintään kuuden (6) kuukauden harjoittelu aika
 - o Käytännön kokeet

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Osallistuttava ultraäänitarkastajan pätevyyskokeeseen viiden (5) vuoden välein, viimeistään pätevyyyden päättymiseen mennessä. Ultraäänitarkastuspätevyyden voimassaolo edellyttää, ettei työssä ole yli vuoden taukoa. Standardin EN ISO 9712 vaatimusten mukaisesti todennettu lähinäkökyky.

Ratatyökoneenkuljettajapätevyys (RKK)

Koulutuksen tarkoitus: Ymmärtää rautatiejärjestelmän sekä oman toiminnan turvallisuusvaikutukset ja ratatyökoneen tekniset vaatimukset työhön. Osaa työskennellä ratatyövastaavan ohjauksessa ja ymmärtää turvallisuusohjeistukset kuten ratatyöalueen merkityksen. Ymmärtää koulutuksen tuottaman pätevyyden merkityksen omassa työssään. Ymmärtää työturvallisuuden merkityksen.

Koulutuksen kesto:

- 16 oppituntia
- 8 oppituntia kun henkilöllä on ratatyövastaavan pätevyys

Ennakkovaatimukset:

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Ennakkotehtävät

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää ratatyökoneenkuljettamisessa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Ymmärtää koneen nousu- ja poistumispaikat.
- Tietää raiteen vapaana oloon liittyvät järjestelmät, niiden merkityksen sekä kiskoille nousun vaikutukset erilaisiin vapaana olon järjestelmiin.
- Tuntee Ratatyökoneet ohjeen ja tietää vaatimustenmukaiset tarkastukset, määraikaistarkastukset sekä tekniset ja turvallisuuteen vaikuttavat tarkastukset kuljettajan näkökulmasta.
- Tunnistaa vaihteen asennon.
- Tietää sähköraitaan liittyvät koneiden turvalliset työskentelyetäisyydet.
- Tietää työkoneensa maadoittamiseen liittyvät vaatimukset.
- Osaa toimia Ratatyövastaavan tai Turvamiehen antamien ohjeiden mukaisesti.
- Osaa tunnistaa työalueiden rajat ja osaa käyttää RUMA-sovellusta.
- Osaa vaatia riittävän kattavan ratatyöluvan työselostuksen.
- Osaa käyttää koneiden rajoittimia ja testata näiden teknisen toimivuuden.
- Hallitsee viestinnän Ratatyövastaavan kanssa ja osaa käyttää käytössä olevia järjestelmiä.
- Hallitsee TURO:n mukaiset toimintatavat ratatyökoneen käytössä rautatiealueella.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

- Hyväksytysti suoritettut
 - o Kirjallinen koe
 - o Tehtävät
- Maastokäynti

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta myöntämispäivästä.

Pätevyyden ylläpito: Ratatyökoneenkuljettajapätevyys uusitaan käymällä koulutus uudelleen.

Pelastus- ja raivaushenkilöstön koulutusohjelma

Koulutuksen tarkoitus: Koulutus antaa valmiudet toimia raivaus- ja pelastuspalvelutehtävissä valtion rataverkolla. Koulutettava osaa toimia työryhmän jäsenenä moniviranomaisympäristössä, avustaa pelastusviranomaisia sekä toimimaan onnettomuuspaikoilla henkisesti ja fyysisesti kuormittavissa olosuhteissa.

Koulutuksen kesto: Väyläviraston rataraivaajan koulutusohjelman kesto on 12 koulutuspäivää. Rataraivaajille ja yksikön päälliköille annetaan lisäksi myös roolin mukaisia koulutuksia ja perehdytyksiä.

Ennakkovaatimukset: Koulutusohjelmaan osallistuvat on valittu aiemmin palveluntuottajan toteuttaman rekrytointiprosessin kautta, jolloin on varmistettu soveltuva koulutustausta rataraivaajan tehtävään. Tehtävään sovelletaan sivutoimisen pelastushenkilöstön terveydentilavaatimuksia.

Koulutukseen osallistumisen ennakkovaatimukset:

- vähintään pelastuslainsäädännön mukaisten sivutoimisen pelastushenkilöstön pätevyysien suorittaminen
- pelastustoiminnan peruskurssi
- työturvallisuuskortti
- TURVA
- PERA
- Väyläviraston HOF-peruskurssi
- yksikönjohtajilla pelastuslainsäädännön mukainen yksikönjohtajakoulutus
- savu-/kemikaalisukelluskoulutus

Osaamisvaatimukset:

- Ymmärtää pelastus- ja raivaustoiminnassa vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat joko tukea tai heikentää toiminnan onnistumista ja siten vaikuttaa esim. turvallisuuteen.
- Tuntee VAK ratapihojen pelastussuunnitelmat.
- Osaa toimia vaarallisten aineiden onnettomuustilanteessa turvallisesti; henkilösuojaimet ja turvallisen työskentelyn tavat.
- Osaa hyödyntää rataverkon eri tietojärjestelmiä toiminnassaan.
- Osaa junaliikennöinnin ja vaihtotyön turvallisuussäännöt raivaus- ja pelastuspalvelun toiminnan osalta.
- Hallitsee paikantamisen rataverkolla sekä radan merkit ja opasteet.
- Hallitsee rautatieliikenteen ja pelastustoimen viestijärjestelmät.
- Hallitsee kaluston nostotekniikat ja kaluston suojaamisen noston aikana + työnopastus.
- Hallitsee raivauksessa käytettävät nostoapuvälineet ja tekniikat + työnopastus.
- Hallitsee rataverkolla käytettävä sammutus- ja palotorjuntajärjestelmät.
- Hallitsee tunneleissa käytettävät pelastus- ja palotorjuntamenettelyt.

Yksikönjohtajia koskevat osaamisvaatimukset:

- Osaa liikenteen keskeyttämiseen liittyvät menettelyt.
- Hallitsee menettelyt onnettomuusalueen suojaamiseksi liikenteenohjauksen kanssa.
- Koulutukseen sisällytetään myös pelastustyökurssi, mikäli koulutettavalla yksikönjohtajalla ei ole voimassa olevaa pelastuskoulutus todistusta.

Pätevyyden myöntämisen edellytykset:

- Hyväksytysti suoritettu kirjallinen koe
- Näyttökokeet osana työnopastusta

Voimassaolo: Pätevyyden voimassaolo edellyttää osallistumista Väyläviraston määrittelemiin kuukausi- ja onnettomuusharjoituksiin sekä koulutuksiin. Pätevyyden ylläpitoon kuuluu vuosittainen kertauskoulutus, jossa varmistetaan kirjallisesti ja käytännön kokein riittävä osaaminen. Pätevyys on voimassa yhden vuoden päättymisvuoden loppuun.

LUONNOS